

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра теорії та філософії права**

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Проректор Одеського  
державного університету  
внутрішніх справ

**П.В. Берназ**

\_\_\_\_\_ 2020 року

**ПРОГРАМА**

**додакового вступного випробування з теорії держави та права  
для вступників до докторантури та аспірантури  
Одеського державного університету внутрішніх справ  
для здобуття ступеня доктора філософії на третьому  
(освітньо-науковому) рівні вищої освіти**

**Спеціальність: 081 «Право»**

**Одеса – 2020**

**Розробник:**

Матвєєва Л.Г. – завідувач кафедри теорії та філософії права, доктор юридичних наук, доцент, полковник поліції

**ЗМІСТ**

- 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ**
- 2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ**
- 3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ**
- 4. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО  
ВИПРОБУВАННЯ**
- 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ**

## 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Додаткове вступне випробування з теорії держави та права складають особи, які вступають до докторантури та аспірантури з іншої галузі знань (спеціальності).

Програма вступного випробування з теорії держави та права для вступу до аспірантури та ад'юнктури ОДУВС зі спеціальності «право» складена з метою удосконалення підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів. У програмі викладено основні вимоги до знань, умінь і навичок вступників до аспірантури та ад'юнктури з теорії держави та права як базової теоретичної дисципліни.

Кандидати до аспірантури та ад'юнктури на іспиті повинні розкрити основний зміст питань білета та додаткових питань і продемонструвати при цьому:

- засвоєння комплексу загальних базових знань про державно-правові явища;
- оволодіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики;
- цілісне, системне розуміння державно-правових явищ;
- знання змісту, спрямованості, послідовності державно-правових явищ в Україні в контексті реалізації стратегії національного державотворення та світового досвіду;
- уміння аналізувати об'єктивні процеси та суб'єктивні чинники, що впливають на зміст, характер, результати правових, суспільно-політичних реформ;
- уміння робити науково виважені висновки та формулювати практичні пропозиції;
- уміння давати оцінку конфліктам, що виникають у суспільстві, через призму суб'єктивних прав і юридичних обов'язків для використання юридичних засобів і державного механізму в їх розв'язанні.

Програма визначає перелік питань, обсяг, складові та технологію оцінювання знань для вступників до докторантури та аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти.

Вступне випробування проводиться в усній формі. Білет містить три питання, які стосуються основних тем, що зазначені в програмі. Час для підготовки перед усною відповіддю на питання білету становить 30 хвилин.

Зміст питань екзаменаційних білетів відповідає навчальній програмі дисципліни «Теорія держави та права», складається з метою ґрунтовної перевірки знань, умінь і навичок, а також творчих здібностей вступників до докторантури та аспірантури.

## 2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ

### ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ, ФУНКЦІЇ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Юриспруденція як система знань про державу і право.

Система юридичних наук: теоретичні юридичні науки про державу і право; історико-юридичні науки про державу і право; галузеві науки; міжгалузеві науки; організаційні науки; прикладні науки; міжнародно-правові науки.

Теорія держави і права як суспільна і правова наука. Співвідношення теорії держави і права і суспільних наук, які вивчають державу і право. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.

Предмет теорії держави і права: поняття і інституційне значення. Загальні закономірності розвитку, виникнення і функціонування державно-правових явищ та система державно-правових понять і категорій – основне в предметі теорії держави і права. Співвідношення предмета теорії держави і права з предметами інших наук, які вивчають суспільство, державу і право.

Поняття і значення метода теорії держави і права. Методологія теорії держави і права як система підходів, методів і принципів наукового вивчення державно-правових явищ. Класифікація методів сучасної державно-правової науки.

Загальні методи пізнання: діалектики; формальної логіки; системного аналізу. Міждисциплінарні методи: культурологічний метод, соціологічний метод, статистичний метод, конкретно-історичний метод. Спеціальні методи теоретико-правової науки: формально-юридичний (догматичний) метод, порівняльно-правовий метод

Загальні передумови пізнання – основні підходи: матеріалістичний, ідеалістичний, цивілізаційний підхід.

Принципи пізнання: принцип раціоналізму, принцип детермінізму, принцип об'єктивної істини, принцип історизму, ірраціоналізму, принцип додатковості, принцип плюралізму істини.

Компаративістика в системі юриспруденції: порівняльне правознавство, порівняльне державознавство. Рівні порівняльного правового аналізу: макрорівень та мікрорівень. Значення порівняльного правознавства.

Соціальне призначення і цінність теорії держави і права як науки і навчальної дисципліни. Завдання і функції теорії держави і права. Гносеологічна (пізнавальна) функція теорії держави. Методологічна функція. Прогностична функція теорії держави і права. Практична (практико-орієнтуюча) функція теорії держави і права

Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції як система мовних знаків, якими описуються і за допомогою яких досліджуються державно-правові явища. Правові поняття: загально-правові, міжгалузеві, галузеві. Правові категорії.

## ТЕМА 2. СОЦІАЛЬНІ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ БУТТЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Проблема походження держави і права в державознавстві і правознавстві. Соціальні та історичні передумови буття держави і права. Поняття суспільства, його структура та інститути.

Влада і соціальні норми в первісному суспільстві. Форми об'єднання людей у первісному суспільстві: первісне стадо, родова громада, плем'я. Збори всіх дорослих членів громади як вища влада в родовій громаді. Характеристика економічних відносин у первісному суспільстві. «Неолітична революція» і виникнення держави.

Форми виникнення держави в народів світу. Загальні закономірності походження держави і права: географічний чинник, технологічний чинник, економічний чинник, соціальний чинник, демографічний чинник, чинник зовнішнього насильства і зовнішньої небезпеки, психологічний чинник. Виникнення держави як результату сприятливого поєднання різноманітних чинників.

Стадії соціальних і культурних змін, які супроводжуються кроками по шляху становлення державної організації і права: оформлення соціально-біологічної ієрархії; формування соціально-культурної ієрархії; формування економіко-соціальної ієрархії; становлення надгромадських владних структур.

Основні теорії походження держави. Теологічна теорія. Патріархальна теорія. Теорія суспільного договору. Теорії географічного детермінізму. Теорія насильства. Органічна теорія. Класова (економічна) теорія походження держави. Олігархічна теорія. Теорія неолітичної революції. Багатофакторна теорія.

Виникнення права. Мононорми первісного суспільства і право. Мононорми – як правила поведінки в первісному суспільстві. Табу, звичаї. Основні шляхи виникнення права.

Основні теорії походження права. Загальнофілософські підходи: ідеалістичний та матеріалістичний. Теорії божественного походження права. Природно-правова теорія. Історична школа. Психологічна теорія. Марксистська теорія. Теорія примирення.

Співвідношення держави і права у процесі їх виникнення.

Право як явище цивілізації і культури. Термін «цивілізація». Цивілізація – як співтовариство людей, об'єднане основоположними духовними цінностями та ідеалами, що має стійкі особливі риси у соціально-політичній організації, економіці, культурі та психологічне відчуття приналежності до цього співтовариства.

Розвиток цивілізації та розвиток права. Етапи розвитку права і цивілізації: право сильного; кулачне право; право держави; право громадянського суспільства.

### ТЕМА 3. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ДЕРЖАВИ

Багатоаспектність категорії «держава». Поняття, основні ознаки і визначення держави. Атрибути держави.

Плюралізм у розумінні і визначенні держави. Сучасні підходи до вивчення держави: теологічний, арифметичний (класичний), юридичний, соціологічний та техніко–кібернетичний.

Сутність держави. Співвідношення загальносоціального і класового в розумінні держави. Соціальна цінність і призначення держави.

Сутність держави: плюралізм підходів. Основні наукові концепції сутності держави: елітистська теорія; технократична теорія; демократичні теорії; теорія держави загального благоденства; марксистська теорія.

Поняття типології держави. Тип держави як сукупність спільних ознак, які характеризують певну групу держав. Формаційний та цивілізаційний підходи в типології держави: сутність і співвідношення. Характеристика окремих типів держави. Правова держава та її протилежність – етатистська держава. Бюрократичні та податкові держави.

Історичні типи держав. Основні підходи до історичної типології держави: формаційний, цивілізаційний і технократичний.

Похідне виникнення держав; ліквідація колишньої держави в результаті революції і виникнення нової держави; розділення держави, сецесія об'єднання декількох держав, виникнення держави в результаті національно-визвольного руху.

Поняття, соціальна зумовленість і значення функцій держави. Функції держави як основні напрями і сторони діяльності держави.

Класифікація функцій держави. Постійні та тимчасові функції держави. Головні та другорядні функції держави. Внутрішні та зовнішні функції держави. Характеристика основних внутрішніх і зовнішніх функцій держави. Співвідношення внутрішніх та зовнішніх функцій держави.

Законодавча, виконавчо-розпорядча, судова, контрольно-наглядова функції держави. Еволюція функцій держави.

Форми здійснення функцій держави. Правові форми: правотворча, правозастосовча, правоохоронна, правоінтерпретаційна. Організаційні форми технічна, господарська, статистична діяльність. Форми здійснення функцій держави: з урахуванням розподілу влади.

Прогрес держави.

### ТЕМА 4. ФОРМА ДЕРЖАВИ

Поняття і елементи форми держави. Співвідношення типу і форми держави. Значення форми держави.

Форма державного правління: поняття і види. Загальні закономірності та особливості розвитку монархії. Поняття, види і характеристика монархій. Абсолютна монархія. Дуалістична монархія. Парламентарна монархія.

Поняття, види і загальна характеристика республік. Характерні ознаки президентської республіки. Характеристика парламентарної республіки.

Особливості змішаної (президентсько–парламентської та парламентсько–президентської) республіки. Форма правління в Україні на сучасному етапі.

Поняття і види форми державно–територіального устрою. Централізовані унітарні держави. Децентралізовані унітарні держави. Прости та складні унітарні держави. Поняття автономії.

Територіальні федерації; національні федерації, змішані федерації.

Конфедерація як тимчасовий союз держав. Імперія. Форма державного устрою в Україні.

Державний режим: поняття і види, сутність і загальна характеристика. Форма державного режиму. Цивільні та військові режими. Світські та теократичні режими. Демократичний режим та антидемократичний режим. Авторитарний режим. Тоталітарний режим. Деспотичний і ліберальний режими. Державний режим України.

Змішані форми правління. Виборна монархія. Колективна монархія. Республіки з довічним президентством. Республіки без офіційного глави держави.

## **ТЕМА 5. ДЕРЖАВНА ВЛАДА І МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВИ**

Державна влада – особливий різновид соціальної влади. Сутність державної влади. Форми і способи здійснення державної влади. Державна влада як різновид політичної влади. Співвідношення політичної і державної влади.

Риси державної влади: єдність, загальність, універсальна репрезентативність, суверенність, організаційне оформлення, монополія на видання загальнообов'язкових правил поведінки та забезпечення виконання їх за допомогою примусової сили держави; монополія на стягування податків, мита, залучення населення до виконання неподаткових повинностей.

Найважливіші характеристики (властивості) сучасної державної влади: легітимність, легальність і законність. Принципи єдності і поділу державної влади.

Поняття механізму держави. Механізм держави і його роль у здійсненні функцій держави. Механізм держави: поняття, структура і принципи. Механізм держави як цілісна ієрархічна система державних органів. Ознаки механізму держави.

Структура механізму держави: державний апарат, державні установи і підприємства, державні службовців; організаційні засоби і фінансові кошти, примусова сила.

Механізм держави і державний апарат. Структура державного апарату. Поняття і ознаки державних органів, види державних органів. Поняття і сутність бюрократії. Бюрократія і бюрократизм. Демократичний і бюрократичний централізм.

Принципи побудови та діяльності механізму сучасної держави. Принцип гуманізму. Принцип розподілу влад. Принцип гласності.



Професіоналізм державних службовців і компетентність державних органів. Принцип законності. Принцип демократизму.

Проблема розподілу влад і система державних органів. Розподіл влади як принцип конституціоналізму. Теорія розподілу влади - як підсумок багатовікового розвитку державності, пошуку найбільш дієвих механізмів, що оберігають суспільство від деспотизму. Автори теорії розподілу влади. Вперше і найбільш послідовно принцип розподілу влад був утілений в Конституції США 1787 р. Основні положення теорії розподілу влади.

Інститут держави: поняття і види. Інститут держави як відносно відособлена і самостійна частина державної організації, що має певні функції. Організаційні та функціональні інститути держави. Організаційні інститути держави: інститут президента, інститут парламенту, інститут уряду, інститут місцевих органів виконавчої влади. Функціональні інститути: інститут виборів і референдуму, інститут адміністративного контролю, інститут конституційного контролю.

Класифікація інститутів держави за принципом розподілу влади. Інститут законодавчої влади. Інститут виконавчої влади. Інститут глави держави. Інститут судової влади. Інститут контрольної влади.

Інститут законодавчої влади. Повноваження законодавчої влади. Законодавча діяльність. Представницька функція. Установча функція. Функція контролю та відповідальності. Парламент, його повноваження та структура. Повноваження парламенту. Структура парламенту. Двопалатні та однопалатні парламенти.

Виконавча влада та її значення по управлінню суспільством. Вторинний (похідний), підзаконний характер виконавчої влади. Зміст діяльності виконавчої влади: виконавча діяльність; розпорядча діяльність. Структура виконавчої влади. Уряд як вищий колегіальний виконавчий орган держави. Принципи утворення уряду: парламентський, напівпарламентський принцип, позапарламентський принцип. Однопартійні, коаліційні, безпартійні уряди. Відповідальність, підзвітність та підконтрольність уряду. Органи державної адміністрації: міністерства, відомства, комісії. Інститут парламентської відповідальності уряду. Солідарна відповідальність міністрів.

Влада глави держави. Номінальний глава держави, реальний глава держави. Повноваження глави держави. Роль монарха в різних країнах в залежності від форми правління. Повноваження президента в залежності від форми правління. Представницькі повноваження президента.

Судова влада. Змагальної судова система. Слідча судова система. Основні функції судової влади: охоронна, функція правосуддя, контрольна—наглядова.

Контрольна влада як гілка державної влади. Специфіка побудови контрольної влади. Сфера застосування контрольної влади. Види органів контрольної влади. Органи конституційного контролю. Органи загального нагляду. Органи фінансового контролю та антимонопольні органи. Органи контролю за дотриманням прав людини. Омбудсман у сучасній державі. Загальний омбудсман та спеціалізовані омбудсмани.

Методи здійснення державної влади: переконання, заохочення та рекомендація і примус. Державний примус. Централізований та децентралізований методи діяльності держави.

## **ТЕМА 6. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА СУСПІЛЬСТВА І ДЕРЖАВА**

Політика і політична організація суспільства. Поняття політичної системи держави. Структура політичної системи: інституційний блок; нормативний блок; функціональний блок; ідеологічний блок; комунікативний блок.

Функція політичної системи. Основні функції політичної системи: цілепокладальна; організаторська; інтеграційна; регулятивна, дистрибутивна, ідеологічна. При цьому основною функцією політичної системи виступає владне опосередкування соціальних інтересів.

Підходи до типології політичних систем. Примітивні, традиційні та сучасні політичні системи. Відкриті та закриті політичні системи. Традиційні, легальні і харизматичні політичні системи.

Політична система англо-американського типу, політична система континентально-європейського типу, політична система тоталітарного типу.

Ліберально-демократичні, комуністичні, традиційні, такі, що переживають становлення, авторитарно-консервативні політичні системи.

Адміністративно-командні, змагальні та соціопримирні політичні системи.

Держава в політичній системі. Місце і роль органів державної влади в політичній системі держави і суспільства. Держава та об'єднання громадян. Політична партія. Громадська організація. Релігійні організації та професійні спілки. Місце і роль політичних партій і громадських організацій у політичній системі.

Держава і місцеве самоврядування. Органи місцевого самоврядування. Основні теоретичні і практичні підходи до взаємин державної влади і місцевого самоврядування: державна теорія і практика місцевого самоврядування, громадська теорія і практика місцевого самоврядування.

Державна політика, політична діяльність і політична культура.

Держава і правова надбудова суспільства. Держава, правові процеси, правові відносини і правові акти.

## **ТЕМА 7. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ДЕРЖАВА**

Поняття і види суспільства. Громадянське суспільство і держава. Поняття «громадянське суспільство» як одна із ключових категорій сучасних суспільних наук – соціології, політології, юриспруденції.

Громадянське суспільство: становлення концепції. Ідеї «громадянського суспільства» в епоху ранньобуржуазних революцій.

Поняття, ознаки, сутність громадянського суспільства. Структура громадянського суспільства: вільні, рівноправні, самостійні індивіди; недержавні об'єднання індивідів; суспільні відносини між індивідами та їх

об'єднаннями. Громадянське суспільство як соціально-економічна та особиста сфера життєдіяльності людей.

Співвідношення держави і права: основні підходи. Співвідношення держави і права включає три головні аспекти: єдність, відмінність і взаємодія.

Єдність держави і права: спільність походження і розвитку; спільність чинників, що обумовлюють сутність держави і права; спільність соціального призначення.

Відмінності держави і права. Взаємодія держави і права. Вплив держави на право. Роль держави в забезпечення права. Вплив права на державу. Зв'язаність держави правом.

Типи взаємодії держави і права. Етатистський тип держави. Правовий тип держави.

Співвідношення громадянського суспільства і держави. Громадянське суспільство та правова держава. Правова держава як система органів та інститутів, які гарантують і захищають нормальне функціонування громадянського суспільства.

## **ТЕМА 8. ДЕМОКРАТИЧНА, ПРАВОВА І СОЦІАЛЬНА ДЕРЖАВА**

Виникнення і розвиток учення про правову державу в політико-правовій світовій думці. Ідея правової держави як загальнолюдська цінність. Особливості античних уявлень про державу і право. Ідеї про найважливіші компоненти правової держави, у працях діячів ранньобуржуазних революцій та епохи Просвітництва. Філософське обґрунтування ідеї правової держави. Введення терміна «правова держава». Ідея правової держави одержала в роботах вітчизняних юристів. Закріплення ідеї правової держави в конституціях сучасних країн.

Правова держава як форма соціальної демократичної держави громадянського суспільства і гарант здійснення та захисту основних прав людини.

Правова держава: поняття та сутність. Загальні соціально-змістовні ознаки правової держави. Загальні формальні ознаки правової держави. Основні ознаки правової держави: пріоритет прав і свобод особи; верховенство правового закону в системі нормативно-правових актів; демократичний легальний спосіб формування влади; розподіл властей; зв'язаність влади правом; високий рівень загальної та правової культури громадян; взаємна відповідальність держави та особи; гідне положення суду в суспільстві і державі.

Стан і перспективи формування правової держави в Україні. Правова держава і громадянське суспільство. Сутність і призначення соціальної держави. Шляхи формування соціальної держави в Україні.

Правова держава, громадянське суспільство і держава соціальної демократії.

Соціальна держава: становлення ідеї. Мета соціальної держави. Формування ідей соціальної державності в кінці XIX – початку XX ст. Практичне втілення теорії соціальної держави. Основні підходи до співвідношення правової та соціальної держави.

Ознаки соціальної держави: могутній економічний потенціал; соціально орієнтована структура економіки; виражена соціальна спрямованість політики держави; наявність у держави цілей встановлення загального блага; наявність розвиненого правового регулювання в соціальній сфері. Функції соціальної держави.

## **ТЕМА 9. ДЕРЖАВА І ОСОБИСТІТЬ**

Держава та особистість. Правовий статус особистості, його структура та види. Правовий статус як юридично закріплене положення особистості в суспільстві.

Структура правового статусу особистості: правові норми та принципи; правосуб'єктність; основні права та обов'язки; законні інтереси; громадянство (безгромадянство, іноземне громадянство або підданство); юридична відповідальність.

Види правового статусу. Загальний правовий статус. Спеціальний, або родовий, статус. Індивідуальний статус. Співвідношення видів правового статусу особи.

Історія ідей прав людини. Теорія поколінь прав людини. Перше покоління прав людини, або негативні права. Друге покоління прав людини, або «позитивні» права. Третє покоління прав людини, або колективні права: Четверте покоління прав людини.

Права людини - нормативна форма взаємодії індивідів, суспільства, держави. Права людини і права громадянина.

Юридичні обов'язки людини і громадянина. Взаємозв'язок і єдність прав та обов'язків. Види обов'язків: природно-правові обов'язки; позитивно-правові обов'язки.

Закріплення основних обов'язків в конституціях і поточному законодавстві. Обов'язки що відносяться одночасно до людини і громадянина. Обов'язки що зобов'язувати тільки громадянина.

Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі. Соціально-правовий механізм забезпечення прав людини. Роль правоохоронних органів у забезпеченні прав і свобод людини. Міжнародний захист прав людини.

Міжнародно-правові гарантії. Загальна декларація прав людини. Гарантії регіональних міжнародних співтовариств. Внутрідержавні гарантії.

Економічні, соціальні, політичні, ідеологічні та юридичні гарантії. Види юридичних гарантії. Парламентські, урядові, гарантії глави держави, судові, адміністративні, прокурорські, адвокатські, міжнародно-правові гарантії. Конституційні (загальні) гарантії і галузеві гарантії (адміністративно-правові, цивільно-правові, кримінально-правові тощо).

Конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина: право на судовий захист; право на відшкодування за рахунок держави або органу місцевого самоврядування завданої людині матеріальної та моральної шкоди; право знати свої права і обов'язки; право на правову допомогу; право не виконувати явно злочинні розпорядження або накази; презумпція невинуватості; право не свідчити проти себе та своїх близьких..

Неприпустимість обмеження прав і свобод людини і громадянина. Інститут омбудсмана як особливий гарант прав людини і громадянина.

Міжнародно-правові стандарти у області прав людини Універсальні і регіональні стандарти.

Загальні і спеціальні міжнародні стандарти. Функції міжнародних стандартів прав і свобод людини.

## **ТЕМА 10. ОСНОВНІ НАУКОВІ ВЧЕННЯ ПРАВОРОЗУМІННЯ**

Сучасні підходи до розуміння права і їх практичне значення для юридичної практики. Основні концепції право розуміння. Праворозуміння як категорія юридичної науки.

Суб'єкти праворозуміння. Об'єкт праворозуміння. Зміст праворозуміння. Праворозуміння як елемент правової культури. Праворозуміння і професійно-правова діяльність.

Концепції праворозуміння. Юридичне і легістське праворозуміння. Різновиди юридичного типу праворозуміння: природно-правовий підхід та либертарно-юридичний підхід. Природне право та право позитивне.

Загальна характеристика сучасних концепцій праворозуміння.

Концепція праворозуміння - як певний напрям у пізнанні сутності та соціального призначення права. Загальні питання розуміння права та їх значення для практичної діяльності. Основні напрямки вчень про право.

Теорія природного права як утвердження волі рівності і справедливості в практиці правової держави. Витоки природно-правової теорії: часи античності (Арістотель, римські юристи), середньовіччя (Тома Аквінській), епохи ранньобуржуазних революцій і становлення сучасної держави (Г.Гроцій, Б.Спіноза, Т.Гоббс, Дж.Локк, Ж.Ж.Руссо).

Видатні представники природно-правової теорії ХХ ст. – німецькі учені Р.Штаммлер, А.Ауер, А.Кауфман, американські учені Р.Дворкін, Дж. Роулс, французький теолог і філософ Ж.Марітен. «Природне право із мінливим змістом». «Відроджене природне право».

Сутність нормативістського (юридико-позитивістського) підходу до права. Нормативний підхід до розуміння права як засіб підтримки законності і стабільності. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм). Засновники даного напрямку юридичної науки. «Чиста теорія права» Х. Кельзена.

Виникнення соціологічного напрямку в теорії права унаслідок кризи юридичного позитивізму і через розквіт загальної соціології у ХХ ст. Видатні представники соціологічного напрямку юриспруденції. Соціологічний підхід до розуміння права як засіб забезпечення динамізму суспільного

життя. Право у житті, у суспільних відносинах, у правосвідомості, у відчутті справедливості, в емоціях, у психології суспільства. Особливе значення правознавці цього напрямку надавали діяльності суддів, їхньому вільному переконанню, «вільному знаходженню права». Право першого порядку. Право другого порядку. «Живе право».

Створення психологічної теорії на початку ХХ ст. Послідовники психологічної теорії. Психологічна теорія права та можливості її використання в юридичній практиці.

Виникнення історичної школи права у першій половині ХІХ ст. у Німеччині. Її засновники.

Інтеграційний підхід до розуміння права. Визначення права з позицій інтеграційного підходу. Поняття права в різних правових системах.

## **ТЕМА 11. ПОНЯТТЯ І СУТНІСТЬ ПРАВА**

Сутність права: еволюція уявлень. Загальносоціальне, класове і національне у праві. Класова сутність права. Загальносоціальна сутність права. Розширення загальносоціального змісту права на сучасному етапі розвитку.

Наступність у праві. Пошуки нового розуміння права. Сучасне нормативне розуміння права: поняття, основні ознаки, визначення. Широке розуміння права. Поняття та визначення права. Сучасні методологічні підходи до аналізу природи права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.

Право як соціальне явище. Право у юридичному сенсі. Сутність і цінність права як явища соціального порядку. Ознаки права: загальнообов'язковість, нормативність, формальна визначеність, вольовий характер, системність, зв'язок з державою, регулятивність, вираз міри свободи і справедливості, процедурність, компромісний характер.

Функції права як основні напрями впливу права на людину і суспільство (суспільні відносини). Види функцій права. Загальносоціальні і спеціально-юридичні функції права. Інформаційна, орієнтаційна, виховна, культурно-історична, стабілізаційна, соціального контролю, організаторська, управлінська.

Власне юридичні функції права. Різновиди регулятивної функції: регулятивна статична і регулятивна динамічна. Охоронна функція.

Компенсаційна функція права. Обмежувальна функція права. Відновна функція права.

Цінність права – його позитивна значимість у задоволенні потреб суб'єкта. Інструментальну цінність права. Власна цінність права – як вираз у праві свободи та активності людей відповідно до принципів рівності та справедливості. Соціальна цінність права. Особистісна цінність права.

Принципи права як основні ідеї, початкові положення або формування, провідні засади процесу, розвитку і функціонування права.

Загально-соціальні принципи права: принцип пріоритетності загальнолюдських цінностей; принцип гуманізму; принцип демократизму.

Спеціально-юридичні принципи права: загальноправові, галузеві, міжгалузеві, принципи інститутів.

Правові аксіоми: поняття, сутність, роль і значення. Види аксіом: аксіоми – ідеї правосвідомості, аксіоми юридичної науки, аксіоми – окремі принципи права, аксіоми – конкретні норми права, аксіоми – загальноновизнані норми права.

Правові презумпції. Спростовні та неспростовні презумпції. Фактичні презумпції і законні презумпції. Галузеві та загальноправові презумпції. Правова фікція: поняття, значення.

## **ТЕМА 12. СОЦІАЛЬНІ НОРМИ**

Система регулювання суспільних відносин: індивідуальний і нормативний рівні. Поняття і види соціального регулювання. Норми: поняття, ознаки, види. Природні норми, або закони природи. Технічні норми. Соціальні норми. Соціальні і технічні норми.

Ознаки соціальних норм. Види соціальних норм: норми моралі (етичні норми); правові норми; релігійні норми; корпоративні норми; звичаї і традиції; естетичні норми.

Право – особливий вид соціальних норм. Загальне у правових і соціальних нормах.

Право і мораль. Співвідношення норм права і норм моралі Єдність права і моралі. Відмінність права і моралі.

Співвідношення норм права та інших соціальних норм. Право і звичай.

Право і релігія. Право і корпоративні норми. Право і політика.

## **ТЕМА 13. НОРМИ ПРАВА**

Правова норма. Ознаки норми права: загальний характер (неперсоніфікованість; формальна визначеність; зв'язок із державою; системність; регулятивність).

Класифікація норм права. Конкретні та спеціалізовані норми. Норми-засади. Норми-принципи. Установчі норми. Норми-дефініції. Норми-презумпції.

Види норм права залежно від предмету правового регулювання. Види норм права залежно від основних методів правового регулювання.

Види норми права залежно від характеру правового припису. Позитивні зобов'язання, дозволи та заборони у праві. Види норм права залежно від часу дії. Види норм права залежно від кола осіб. Види норм права залежно від дії в просторі. Види норм права за функціональною спрямованістю. Види норм права залежно за характером інформаційно-психологічної дії на особу. Види норм права залежно за субординацією у правовому регулюванні.

Структура норми права: гіпотеза; диспозиція; санкція. Логічна структура правової норми. Класифікація структурних елементів правової норми за ступенем визначеності: абсолютно-визначені гіпотеза, диспозиція,

санкція; відносно-визначені гіпотеза і диспозиція і санкція; альтернативні гіпотеза і диспозиція і санкція.

Класифікація структурних елементів правової норми за складом: прості та складні.

Способи викладення норм права: абстрактна форма викладення правових норм та казуїстична форма викладення правової норми.

Норми права і статті нормативно-правового акта: варіанти співвідношення.

#### **ТЕМА 14. ПРАВОВА СИСТЕМА, СИСТЕМА ПРАВА І СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА**

Правова система суспільства: поняття і структура. Характеристика елементів правової системи. Нормативний, ідеологічний та організаційний елементи структури правової системи.

Поняття системи права. Система права і правова система. Ознаки (рисни) системи права: об'єктивна обумовленість; органічна цілісність; структурна різноманітність; поєднання динаміки і стабільності.

Структурні елементи системи права. Норма права як первинний, початковий елемент системи права. Інститут права: поняття, ознаки. Види правових інститутів. Підгалузь права. Галузь права як основний елемент права. Поняття та ознаки галузі права. Загальна характеристика основних галузей права України.

Предмет і метод правового регулювання як підстава для виділення галузей права. Предмет правового регулювання як матеріальний критерій розмежування галузей права. Галузевий метод правового регулювання. Основні методи правового регулювання. Імперативний і диспозитивний методи. Метод обмежень і метод заохочень (стимулів). Метод автономії та рівності сторін і метод субординації.

Публічне і приватне право. Предмет публічного права. Предмет приватного права. Характерні ознаки сфери публічного права. Ознаки сфери приватного права. Приватне і публічне право та еволюція правової системи України.

Матеріальне право. Процесуальне право. Співвідношення матеріального і процесуального права. Співвідношення внутрідержавного (національного), регіонального і міжнародного права. Основні концепції співвідношення міжнародного і внутрідержавного права: концепція примату міжнародного права, концепція примату внутрідержавного права, дуалістична концепція.

Форми взаємодії внутрідержавного і міжнародного права. Форми трансформації норм міжнародного права: пряма; опосередкована; змішана. Співвідношення регіонального (зокрема, європейського) права і національного права.

Система законодавства як сукупність законодавчих актів, розташованих в певному порядку. Співвідношення системи права, системи законодавства, правової системи і системи юридичних наук. Поняття галузі



права і інституту законодавства. Ієрархічна, вертикальна будова система законодавства. Горизонтальна структура законодавства. Співвідношення системи права та системи законодавства.

Систематизація нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів. Поняття інкорпорації. Різновиди інкорпорації по суб'єкту здійснення: офіційна інкорпорація та неофіційна інкорпорація. Хронологічна, предметна інкорпорація. Генеральна та часткова інкорпорація.

Консолідація як від систематизації. Кодифікація нормативно-правового акту.

Різновиди кодифікації за об'ємом охопюваного нормативно-правового матеріалу: загальна, галузева, міжгалузева, спеціальна (внутрігалузева).

### **ТЕМА 15. ФОРМИ ПРАВА**

Поняття «джерело» та «форма права», їх співвідношення. Джерело права в матеріальному сенсі. Джерело права в ідеальному сенсі. Джерело права в пізнавальному сенсі. Джерело права у формальному сенсі. Види форм (юридичних джерел) права.

Правовий звичай: поняття, ознаки. Види звичаїв залежно від їхньої ролі у правовому регулюванні. Звичаї ділового обороту. Міжнародно-правовий звичай.

Юридичний (судовий або адміністративний) прецедент: поняття, ознаки. Правила застосування судових прецедентів. Види судових прецедентів в англійському праві. Обов'язкові прецеденти. Переконливі прецеденти. Адміністративний прецедент.

Нормативний договір: поняття, ознаки. Координаційні та субординаційні нормативні договори. Міжнародні та внутрідержавні договори. Колективний договір.

Релігійний текст: поняття, ознаки. Юридична доктрина: поняття, ознаки.

Нормативно-правовий акт – основна форма права сучасних держав. Поняття і види нормативно-правових актів. Закони: поняття, ознаки, види. Підзаконні нормативно-правові акти: поняття, ознаки, види. Юридична природа законів та підзаконних актів.

### **ТЕМА 16. НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ – ОСНОВНА ФОРМА ПРАВА СУЧАСНИХ ДЕРЖАВ**

Поняття нормативно-правового акту. Нормативно-правовий акт – як письмовий документ, виданий в установленому порядку компетентним органом держави, що містить правові норми загального характеру. Ознаки нормативно-правового акту.

Класифікація нормативно-правових актів, залежно від суб'єкта правотворчості. Класифікація нормативно-правових актів, залежно від сфері дії. Класифікація нормативно-правових актів від строку дії. Класифікація нормативно-правових актів за юридичною чинністю.

Юридична чинність нормативно-правового акту. Закон: поняття, ознаки. Конституційні та звичайні (поточні) закони. Кодифіковані та некодифіковані закони. Галузеві та міжгалузеві (комплексні) закони.

Підзаконні акти: поняття, ознаки. Види підзаконних актів.

Дія нормативно-правових актів в часі, у просторі та за колом осіб.

Дія нормативно-правового акту в часі. Негайна дія нормативно-правового акту. Зворотна дія (зворотна чинність) нормативно-правового акту. Переживання нормативно-правового акту. Припинення дії нормативно-правових актів.

Дія нормативного акту в просторі. Загальнодержавні (загальні) та локальні нормативно-правові акти.

Дія акту за колом осіб. Нормативно-правові акти загального характеру. Спеціальні нормативно-правові акти. Виняткові закони.

Система нормативно-правових актів України: види, значення, особливості та межі їх дії.

## **ТЕМА 17. ПРАВОТВОРЕННЯ, НОРМОТВОРЧІСТЬ ТА ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ**

Правотворення, правотворчість, законотворчість. Поняття і ознаки правоутворення. Стадії процесу правоутворення. Правотворення і правотворчість.

Правотворчість: поняття, мета та суб'єкти. Ознаки правотворчості.

Функції правотворчості. Функція первинного регулювання нових суспільних відносин. Функція оновлення нормативно-правового матеріалу. Функція ліквідації прогалин у позитивному праві. Функція систематизації нормативно-правового матеріалу.

Принципи правотворчості – як керівні, основоположні ідеї, які обумовлюють відповідність правотворчості суспільним потребам.

Види правотворчості. За способами правотворчості. Залежно від форм створюваного права. Залежно від суб'єкта правотворчості. Правотворчість і законотворчість.

Законодавчий процес і його стадії. Законодавча ініціатива. Розробка законопроекту. Обговорення законопроекту. Ухвалення закону. Підписання закону главою держави. Обнародування закону. Набрання законом чинності.

Поняття юридичної техніки. Основний об'єкт юридичної техніки. Засоби юридичної техніки: юридичні терміни; юридичні конструкції; системна побудова. Мова і стиль закону

Правила юридичної техніки. Ясність і чіткість, простота і доступність мови правових актів. Лаконічність та повнота, конкретність та абстрактність виразу відповідних правових приписів. Директивність і офіційність. Прийоми юридичної техніки.

## **ТЕМА 18. ТЛУМАЧЕННЯ ПРАВА**

Поняття і необхідність тлумачення права. Тлумачення як інтелектуальний процес розуміння і пізнання правової норми. Тлумачення як діяльність певних суб'єктів (офіційне і неофіційне тлумачення).

З'ясування права і роз'яснення змісту правових норм. Необхідність тлумачення норм права.

Суб'єкти тлумачення норм права: державні органи, недержавні організації і громадяни. Офіційне і неофіційне тлумачення норм права.

Нормативне та казуальне тлумачення норм права.

Автентичне тлумачення. Делеговане (легальне) тлумачення. Доктринальне тлумачення. Професійне тлумачення. Буденне тлумачення.

Спосіб (прийом) тлумачення права: філологічного (мовного), історичного (історико-політичного) і систематичного.

Види юридичного тлумачення за об'ємом. Буквальне тлумачення норм права. Поширювальне тлумачення норм права. Обмежувальне тлумачення норм права.

Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти). Правова природа актів офіційного тлумачення (інтерпретаційних актів). Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти). Ознаки актів офіційного тлумачення. Види актів офіційного тлумачення права. Акти нормативного і казуального тлумачення. Акти автентичного тлумачення і акти делегованого (легального) тлумачення. Акти правотворчості та інтерпретаційні акти правозастосування.

## **ТЕМА 19. РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ПРАВА**

Поняття реалізації права. Підстави для розмежування форм реалізації права. Реалізація права: втілення права в життя, реальне втілення змісту юридичних норм у фактичній поведінці суб'єктів. Ознаки реалізації права.

Форми реалізації права залежно від суб'єктного складу: індивідуальна та колективна.

Форми реалізації права залежно від участі в правовідносинах: поза правовідносинами у правовідносинах.

Форми реалізації права залежно від ступеня активності суб'єктів: активні позитивні дії та пасивна форма (бездіяльність суб'єкта).

Дотримання норм права. Виконання норм права. Використання норм права. Безпосередня реалізація права. Поняття правозастосування.

Фактори реалізації права. Механізм реалізації права.

Суб'єкти застосування правових норм: поняття і види. Умови правозастосовної діяльності. Ознаки застосування права: владний характер, індивідуалізований характер, процедурний характер, юридично оформлений характер.

Підстави правозастосування. Правозабезпечувальна функція застосування права. Функція індивідуального правового регулювання.

Стадії застосування права. Встановлення фактичної основи справи. Встановлення юридичної основи справи. Рішення справи і документальне оформлення ухваленого рішення.

Вимоги правильного застосування права: вимога законності, вимога обґрунтованості, вимога доцільності, вимога справедливості. Правильне застосування права сприяє ефективному захисту прав і свобод людини, зміцненню законності, стабілізації правопорядку.

Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання. Пропуски, пов'язані з неповнотою правових норм. Пропуски, пов'язані з суперечністю правових норм. Пропуски, пов'язані з повною відсутністю норми.

Законодавчі прогалини. Технічні прогалини. Дійсні та уявні прогалини в позитивному праві. Первинні і подальші прогалини в позитивному праві.

Усунення прогалин в позитивному праві. Подолання прогалин в праві. Способами подолання прогалин у праві. Аналогія закону. Міжгалузева аналогія (субсидіарне застосування права). Аналогія права.

Об'єктивні причини правових колізій. Суб'єктивні причини правових колізій. Поняття колізії норм права. Види колізій норм права: темпоральні колізії; просторові; ієрархічні (субординаційні) колізії; смислові (змістовні) колізії; складні колізії. Подолання темпоральної колізії. Подолання ієрархічної колізії. Подолання змістовної колізії. Подолання складної колізії.

Акт застосування права: поняття, ознаки. Види актів застосування права: письмові, усні та конклюдентні (мовчазні) акти. Акти державних і недержавних суб'єктів. Регулятивні та охоронні акти застосування права. Правовстановлюючі, правоконстатуючі, правозмінюючі, правоприпиняючі, правоскасовуючі акти застосування права.

Реквізити та структура правозастосовного акту.

## **ТЕМА 20. ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ**

Правові відносини як різновид суспільних відносин. Ознаки правових відносин. Взаємозв'язок правових норм і правовідносин.

Види правовідносин: за предметом правового регулювання; за функціями права; за характером обов'язків; за ступенем визначеності суб'єктів; за субординацією в правовому регулюванні; за розподілом прав і обов'язків між сторонами; за волевиявленням сторін.

Характеристика елементів структури правовідносин: об'єкт, суб'єкти та зміст.

Суб'єкти права. Види суб'єктів права: фізичні особи; юридичні особи; держава, її органи та органи місцевого самоврядування; соціальні спільноти. Правосуб'єктність. Правоздатність Загальна правоздатність фізичної особи. Дієздатність. Деліктоздатність.

Юридичні особи як суб'єкти права. Ознаки юридичної особи: організаційна єдність, наявність відособленого майна, самостійна майнова відповідальність, участь в цивільному обороті від свого імені, здатність бути позивачем і відповідачем в суді. Спеціальний характер правосуб'єктності юридичних осіб. Різноманітність юридичних осіб. Державні і недержавні юридичні особи. Прибуткові і неприбуткові юридичні особи. Юридичних

осіб приватного права і юридичних осіб публічного права. Товариства і установи.

Об'єкти правовідносин. Матеріальні та нематеріальні блага і цінності. Матеріальних цінності: природні об'єкти, штучно створені об'єкти – речі. Нематеріальні блага і цінностей. Особисті немайнові блага. Послуги. Результати наукової, технічної, художньої творчості. Загальносоціальні блага і цінності.

Поняття, структура і види суб'єктивних прав і юридичних обов'язків як юридичного змісту правових відносин. Зміст суб'єктивного права: праводія, правовимога, праводомагання. Зміст юридичного обов'язку: зобов'язання дією. зобов'язання виконанням. зобов'язання пере терпінням. Законний інтерес: поняття, ознаки. Види законних інтересів.

Передумови (підстави) виникнення правовідносини. Загальні (матеріальні) передумови виникнення правовідносин. Спеціальні (юридичні) передумови виникнення правовідносин.

Юридичний факт як підстава виникнення, зміни або припинення правовідносин. Ознаки юридичних фактів: конкретність та індивідуальність, соціальна змістовність, об'єктивований вираз, прямий або непрямий зв'язок з правом, причинний зв'язок із правовими наслідками. Події як юридичні факти. Абсолютні та відносні події. Юридичні факти-дії. Факти-стани – триваючі дії. Правомірні і неправомірні дії. Юридичні акти та юридичні вчинки. Проступки та злочини.

Правостворюючі, правозмінюючі, правоприпиняючі юридичні факти.

Фактичний (юридичний) складом. Прості фактичні склади. Складні фактичні склади.

## **ТЕМА 21. ПРАВОВА ПОВЕДІНКА**

Право і поведінка. Правозначуща поведінка. Ознаки правової поведінки: передбачуваність нормами права, соціальна значущість, вольовий і свідомий характер, здатність правової поведінки викликати юридичні наслідки.

Правомірна поведінка. Неправомірна поведінка (правопорушення). Зловживання правом. Об'єктивно неправомірне діяння.

Ознаки правомірної поведінки: відповідність праву, соціальна корисність, передбачуваність, масовість, добровільність і свідомість, активність.

Структура правомірної поведінки (суб'єкти, об'єкти, суб'єктивна і об'єктивна сторона).

Добровільна правомірна поведінка. Вимушена правомірна поведінка. Мотиви правомірної поведінки. Соціально-активна форма правомірної поведінки. Звична правомірна поведінка. Конформістська правомірна поведінка. Маргінальна поведінка.

Поняття зловживання правом. Ознаки зловживання правом: наявність у суб'єкта суб'єктивного права; діяльність суб'єкта по реалізації цього права; використання суб'єктивного права всупереч його соціальному призначенню і

спричинення цим використанням шкоди суспільним інтересам або інтересам інших осіб; відсутність правопорушення.

Соціально належна поведінка. Соціально бажана для суспільства поведінка. Соціально допустима поведінка.

Правові засоби стимулювання правомірної поведінки.

Поняття правопорушення. Соціальна і юридична природа правопорушення. Ознаки правопорушення: протиправність, винність, шкідливість, діяння (акт поведінки), деліктоздатність особи, караність. Класифікація правопорушень: злочини і проступки.

Класифікація правопорушень залежно від виду юридичної відповідальності.

Юридичний склад правопорушення як система елементів правопорушення. Суб'єкт правопорушення. Об'єкт правопорушення. Загальний об'єкт правопорушення. Конкретний об'єкт правопорушення. Суб'єктивна сторона правопорушення. Вина як головний елемент суб'єктивної сторони. Об'єктивна сторона правопорушення.

Поняття об'єктивно протиправного діяння. Ознаки об'єктивно протиправного діяння: суперечність правовим розпорядженням; шкода, що наноситься правоохоронюваним інтересам; відсутність складу правопорушення, негативна реакція з боку держави.

Відшкодування матеріальної шкоди як основний вид державного примусу, вживаного за здійснення об'єктивно–протиправного діяння.

Причини правопорушення. Об'єктивні чинники вчинення правопорушень. Суб'єктивні чинники здійснення правопорушень

Теологічна теорія. Метафізична теорія. Антропологічні теорії. Соціологічні теорії.

## **ТЕМА 22. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ**

Юридична відповідальність як від соціальної відповідальності. Юридична відповідальність: її природа та сутність. Генеральна мета юридичної відповідальності. Цілі юридичної відповідальності.

Ознаки юридичної відповідальності: державний примус, негативні наслідки, настає за винне антисуспільне діяння, процесуальна форма втілення.

Фактичні підстави виникнення юридичної відповідальності. Юридичні підстави виникнення юридичної відповідальності.

Функції юридичної відповідальності: охоронна; правовідновна (компенсаційна), профілактична (превентивна); виховна

Принципи юридичної відповідальності як основоположні, загальноприйняті норми імперативного характеру: принцип законності; принцип обґрунтованості; принцип справедливості; принцип доцільності; принцип невідворотності; принцип своєчасності.

Види юридичної відповідальності. Кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність – конституційно-правова відповідальність .

Процесуальна відповідальність Сімейна відповідальність. Фінансова відповідальність. Ювенальна відповідальність. Міжнародно-правова відповідальність держави.

Класифікація юридичної відповідальності за її основними цілями: правовідновна (репараційна). Каральна (репресивна).

Основи юридичної відповідальності відповідно до Конституції України.

### **ТЕМА 23. ЮРИДИЧНА ПРАКТИКА. ЮРИДИЧНИЙ ПРОЦЕС**

Поняття і структура юридичної практики. Види юридичної практики.

Поняття і зміст юридичного процесу. Юридичний процес як нормативно встановлені форми упорядкування юридичної діяльності. Юридична форма правової діяльності і офіційних документів, які врегульовують цю діяльність.

Види юридичного процесу. Правотворча процедура. Кримінальний процес. Цивільний процес. Адміністративний процес.

Стадії юридичного процесу.

### **ТЕМА 24. ПРАВОСВІДОМІСТЬ І ПРАВОВА КУЛЬТУРА**

Право і свідомість. Місце і роль правової свідомості в системі форм суспільної свідомості. Об'єкт пізнання правосвідомості. Носії правосвідомості. Структура правосвідомості. Правова психологія. Правова ідеологія.

Функції правової свідомості: гносеологічна (пізнавальна) функція; регулятивна функція; оцінна функція

Рівні правосвідомості по глибині віддзеркалення правової дійсності: буденна, професійна, наукова. Види правосвідомості за суб'єктами: індивідуальна, групова, суспільна. Роль правосвідомості у процесі правотворчості та правореалізації.

Правова культура та її зв'язок із загальною культурою. Правова культура: поняття, структура, функції. Правова культура суспільства. Правова культура людини. Професійна правова культура. Фактори формування професійної свідомості та правової культури юриста. Система вимог до правової культури юриста. Професійна правосвідомість і правова культура працівника органів внутрішніх справ.

Правова культура і прогрес права: правова акультурація.

Криза сучасної правосвідомості. Деформація правосвідомості – спотворене уявлення про цінність права. Правовий нігілізм. Об'єктивні і суб'єктивні чинники правового нігілізму.

Теоретичній і практичній правовий нігілізм. Правовий ідеалізм (романтизм). Правовий інфантилізм як різновид деформації правосвідомості. Правовий дилетантизм. Правова демагогія. Основні напрями боротьби з деформаціями правосвідомості.

Форми деформації професійної культури юриста та шляхи її подолання. Причини професійної деформації працівників правоохоронних органів.

Поняття правового виховання. Мета та завдання правового виховання. Суб'єкти правового виховання. Форми правового виховання: правове навчання, правова пропаганда, юридична практика, безпосередня реалізація права, самовиховання. Методи правового виховання: переконання, заохочення, позитивний приклад, примус і покарання.

Правова соціалізація. Первинної правова соціалізація. Вторинна правова соціалізація. Третинна правова соціалізація. Правова соціалізація: суспільний і особистий рівні. Професійна соціалізація.

Форми правової соціалізації: за допомогою навчання, шляхом передачі досвіду, «символічна» соціалізація. Пряма і опосередкована соціалізація. Чинники правової соціалізації: психологічні, економічні, політичні, релігійні, культурні. Механізми та принципи соціалізації.

## **ТЕМА 25. ЗАКОННІСТЬ, ПРАВОЗАКОННІСТЬ І ПРАВОПОРЯДОК**

Законність як режим суспільно-політичного життя. Законність як основа для становлення і розвитку демократії. Сутність законності. Мета законності. Загальні вимоги законності. Законність і законодавство. Законність і правозаконність. Законність і доцільність. Законність і культура.

Засоби і методи реалізації вимог законності. Категорія правозаконності.

Принципи законності: верховенства закону; єдності законності; загальності законності; рівності всіх перед законом; гарантованості основних прав і свобод людини; взаємозв'язку законності і демократії. Принцип доцільності; принцип невідворотності відповідальності.

Соціальна цінність і об'єктивна необхідність правопорядку. Правопорядок як мета і результат правового регулювання. Правопорядок: поняття, функції і принципи. Правопорядок і суспільний порядок. Співвідношення правопорядку, законності і суспільного порядку. Основні шляхи укріплення законності та правопорядку.

Гарантії законності – як система умов і засобів, що забезпечує процес реалізації законності. Система гарантій законності і правопорядку. Загальні умови що впливають на формування законодоцільної поведінки особи. Спеціальні (юридичні) засоби забезпечення законності.

Відмінності між правопорядком і громадським порядком. Проблема формування світового правопорядку. Забезпечення світового правопорядку

## **ТЕМА 26. МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ**

Поняття механізму правового регулювання. Правове регулювання і правовий вплив. Структура механізму правового регулювання.

Межі правового регулювання. Способи (прийоми) правового регулювання: дозволи; зобов'язання; заборони; заохочення; рекомендації.



Типи правового регулювання. Зміст загально-дозвільного типу правового регулювання. Зміст спеціально-дозвільного типу правового регулювання.

Стадії правового регулювання. Ефективність механізму правового регулювання.

## **ТЕМА 27. ПРАВОВІ СИСТЕМИ СУЧАСНОСТІ**

Поняття правової системи. Структура правової системи суспільства: інституційний блок, нормативний блок, функціональний блок, ідеологічний блок.

Національна правова система. Регіональна і міжнародна правова система. Правова мапа світу. Критерії об'єднання і класифікація правових систем світу. Правова сім'я. Групи правових систем.

Критерії класифікації правових систем: єдність генезису, спільність форм права, єдність структури системи права, єдність ідеологічних основ і принципів права, єдність юридичної техніки.

Англо-американський (прецедентний) тип правової системи. Етапи становлення правової системи Англії. Характерні риси англо-американського типу правової системи.

Романо-германська правова сім'я. Етапи становлення романо-германської правової сім'ї. Характерні риси романо-германського типу правової системи.

Сім'я релігійного права. Характерні риси релігійного типу правової системи. виступають Священні книги як основні джерела права. Сім'я звичаєвого (традиційного) права. Сім'я соціалістичного права.

Еволюція і співвідношення сучасних правових систем світу.

Правова система України. Історичні і соціально-культурні витoki правової системи України. Правова система України на правовій мапі світу. Її особливості і зв'язок із правовими системами світу. Особливості сучасної правової системи України. Основне джерело національного права. Додаткові джерела права в Україні. Застосування правового звичаю як джерела права в національній правовій системі. Юридичний прецедент.

Гене́за і перспективи правової системи України. Розвиток правової системи України на сучасному етапі.

**3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ**  
**Шкала оцінювання успішності кандидата до зарахування**

Оцінка за національною системою	Оцінка за системою ОДУВС	Визначення (результат відповіді)
відмінно	5	Відмінна відповідь з незначною кількістю помилок
добре	4	В цілому змістовна і правильна відповідь вище середніх стандартів, але з деякими помилками
задовільно	3	Відповідь непогана, але зі значною кількістю помилок
незадовільно	2	Необхідна додаткова робота для успішного складання вступного випробування

Повторне перескладання додаткового вступного випробування з метою підвищення оцінки заборонено.

#### 4. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

1. Юриспруденція і її система.
2. Місце теорії держави і права в сучасній юриспруденції.
3. Предмет теорії держави і права
4. Методологія теорії держави і права.
5. Компаративістика в системі юриспруденції.
6. Функції теорії держави і права.
7. Понятійно-категоріальний апарат юриспруденції.
8. Поняття суспільства, його структура та інститути.
9. Основні теорії походження держави та права.
10. Основні закономірності походження держави і права.
11. Основні критерії типології держав.
12. Держава, її ознаки та атрибути.
13. Сучасні підходи до вивчення держави.
14. Сутність держави: плюралізм підходів.
15. Функції держави: поняття та класифікація. **Форми здійснення функцій держави.**
16. Форма держави: поняття, структура, значення.
17. Поняття і види форм правління.
18. Поняття і види форм державного-територіального устрою.
19. Поняття і види форм державного режиму.
20. Державна влада та її властивості. **Методи здійснення державної влади.**
21. Механізм держави: поняття, структура і принципи.
22. Розподіл влади в державі.
23. Інститут законодавчої влади. Парламент, його повноваження і **структура.**
24. Інститут глави держави.
25. Інститут виконавчої влади. Уряд в сучасній державі.
26. Інститут судової влади.
27. Інститут контрольної влади. Омбудсман в сучасній державі.
28. Політична система суспільства: поняття, структура, функції.
29. Типологія політичних систем.
30. Місце держави в політичній системі суспільства.
31. Держава і об'єднання громадян.
32. Держава і місцеве самоврядування.
33. Громадянське суспільство: становлення концепції.
34. Громадянське суспільство: поняття і структура.
35. Співвідношення громадянського суспільства і держави.
36. Держава і соціальне партнерство.
37. Поняття, принципи і форми демократії.
38. Співвідношення держави і права: основні підходи.
39. Правова держава: становлення ідеї, ознаки, перспективи.

40. Соціальна держава: становлення ідеї, ознаки, функції.
41. Правовий статус особи, його структура і види. Покоління прав людини.
42. Права людини і права громадянина .
43. Юридичні обов'язки людини і громадянина.
44. Система гарантій прав людини і громадянина в сучасній державі.
45. Міжнародні стандарти прав людини.
46. Міжнародні стандарти прав дітей і молоді.
47. Основні концепції право розуміння.
48. Праворозуміння як категорія юридичної науки.
49. Юридичне і легістське право розуміння.
50. Загальна характеристика сучасних концепцій право розуміння.
51. Теорія природного права .
52. Позитивістська теорія права. Неопозитивізм (нормативізм).
53. Соціологічна теорія права.
54. Психологічна теорія права.
55. Історична школа права.
56. Поняття і ознаки права.
57. Сутність права.
58. Функції права.
59. Цінність права.
60. Право як явище цивілізації і культури.
61. Об'єктивне і суб'єктивне право.
62. Принципи права.
63. Правові аксіоми.
64. Правові презумпції.
65. Правові фікції.
66. Поняття і види соціального регулювання.
67. Нормативні акти, їх види і співвідношення.
68. Право – особливий вид соціальних норм.
69. Право і мораль.
70. Право і звичай.
71. Право і релігія.
72. Право і корпоративні норми.
73. Право і політика.
74. Норма права: поняття, ознаки, структура, класифікація.
75. Способи викладення норм права. Співвідношення норми права і статті нормативно-правового акту.
76. Система права та її структурні елементи.
77. Галузі права. Предмет і метод правового регулювання як критерії розмежування галузей права.
78. Загальна характеристика основних галузей права України.
79. Публічне і приватне право.
80. Матеріальне і процесуальне право.

81. Співвідношення внутрідержавного (національного) і міжнародного права.
  82. Джерела і форми права.
  83. Правовий звичай.
  84. Юридичний прецедент.
  85. Нормативний договір.
  86. Релігійний текст.
  87. Юридична доктрина.
  88. Нормативно-правовий акт.
  89. Поняття, ознаки і види законів.
  90. Підзаконні акти: поняття і види.
  91. Дія нормативно-правових актів у часі, в просторі і за колом осіб.
  92. Юридична техніка.
  93. Правоутворення і правотворчість. Принципи правотворчості.
- Види правотворчості.
94. Законодавчий процес і його стадії.
  95. Систематизація нормативно-правових актів.
  96. Система законодавства: поняття і структура.
  97. Співвідношення системи права і системи законодавства.
  98. Тлумачення норм права: поняття, види, способи (прийоми),
  99. Суб'єкти тлумачення норм права.
  100. Акти офіційного тлумачення (інтерпретаційні акти).
  101. Реалізація права та її ознаки. Форми реалізації права .
  102. Правозастосування, його ознаки і функції.
  103. Стадії застосування права. Основні вимоги правильного застосування права.
  104. Прогалини в позитивному праві і способи їх усунення та подолання.
  105. Юридичні колізії.
  106. Акти застосування права: поняття, ознаки, види.
  107. Правовідносини: поняття, ознаки і види, структура.
  108. Суб'єкти права. Фізичні особи як суб'єкти права. Юридичні особи як суб'єкти права.
  109. Об'єкти правовідносин.
  110. Суб'єктивне право і юридичний обов'язок. Законний інтерес.
  111. Передумови (підстави) виникнення правовідносин.
  112. Юридичні факти. Фактичний (юридичний) склад.
  113. Правомірна поведінка, її ознаки та види.
  114. Правопорушення: поняття, ознаки, види, склад. Причини правопорушень.
  115. Зловживання правом. Об'єктивно протиправне діяння.
  116. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види і підстави.
  117. Мета і функції юридичної відповідальності.
  118. Принципи юридичної відповідальності.

119. Поняття і структура юридичної практики. Види юридичної практики.
120. Юридичний процес, його ознаки і стадії.
121. Види юридичного процесу. Вимоги до юридичного процесу та юридичної процедури.
122. Правосвідомість: поняття, структура, функції. Рівні і види правосвідомості.
123. Правова культура та її структура.
124. Деформації правосвідомості.
125. Правове виховання, його мета, форми і методи. Правова соціалізація.
126. Професійна правосвідомість і професійна правова культура
127. Законність: поняття, принципи, гарантії.
128. Правопорядок і громадський порядок. Проблема формування світового правопорядку.
129. Правове регулювання, його межі, способи і типи.
130. Механізм правового регулювання та його стадії.
131. Правові акти, їх види і співвідношення.
132. Пільги, заохочення і обмеження в праві.
133. Правова політика: поняття, форми, принципи.
134. Правова система суспільства і система права, їх співвідношення.
135. Сучасна типологія права.
136. Англо-американський (прецедентний) тип правової системи.
137. Романо-германський (нормативно-актний) тип правової системи.
138. Релігійний тип правової системи.
139. Традиційний тип правової системи.
140. Правова система України.

## 5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

### Базова література

#### Нормативно-правові акти:

1. Конституція України: Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 4.11.1950 URL: [http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004)
3. Загальна Декларація прав людини : Декларація, Міжнародний документ від 10.12.1948. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015)
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006р. № 3477-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. (зі змінами і доповненнями) URL: <http://portal.rada.gov.ua>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон Української РСР від 7 грудня 1984 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://portal.rada.gov.ua>
7. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <http://portal.rada.gov.ua>
8. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. Ст.545. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
9. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року №4572-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 30. Ст. 1097.
10. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від від 20.10.2014 р. № 1706-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>
11. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 26. Ст. 892.
12. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015. № 276/2015. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/276/2015>
13. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.2015. № 5/2015 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
14. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді : затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 16.06.15 р. № 641 // Osvita.ua Видавництво «Плеяди». URL: [http://osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/47154/](http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/)

### Навчальна та науково-монографічна література:

1. Актуальные грани общетеоретической юриспруденции: монография / Ю. Н. Оборотов, В. В. Завальнюк, В. В. Дудченко та ін.; под ред. Ю. Н. Оборотова. О. : Феникс, 2012. 492 с.
2. Алексеев С. С. Право: азбука – теория – философия: опыт комплексного исследования. М. : Статут, 1999. 712 с.
3. Бержель Ж.-Л. Общая теория права / пер. с франц. Г.В. Чуршукова. Под общ. ред. В.И. Даниленко. М. : Nota bene, 2000. 576 с.
4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах. Том 3: Загальна теорія права. Харків : Право, 2017. 952 с.
5. Загальна теорія держави і права: навчальний посібник/ за ред. В.В.Копейчикова. К.: Юрінком Інтер, 1998. 320 с.
6. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с. URL : <https://www.osce.org/uk/ukraine/283756?download=true>
7. Лисенков С. Л. Загальна теорія держави і права : навч. посібник. К.: Юрисконсульт: КНТ, 2006. 355 с.
8. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права : навчально-методичний посібник (за кредитно-модульною системою). К. : Атіка, 2007. 412 с.
9. Мурашин О.Г. Загальна теорія держави і права : підручник. К.: Університет «Україна», 2014. 561с.
10. Наливайко Л.Р., Вітвіцький С.С. та ін. Теорія держави і права в тестових завданнях: навчальний посібник / за заг. ред. д.ю.н., проф. Л.Р. Наливайко. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014.358 с.
11. Нерсесянц В. С. Общая теория права и государства: учебник для юридических вузов и факультетов. М. : Издательская группа НОРМА–ИНФРА-М, 1999. 552 с.
12. Правова доктрина України: у 5 т. – Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.: за заг.ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2013. 976 с.
13. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посібник. 10-е вид., доп. Л. : Край, 2009. 224 с.
14. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підручник. 4-ге вид., допов. і перероб. К. : Алерта; ЦУЛ, 2014. 524 с.
15. Сухонос В.В. Теорія держави і права : навч. посібник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2014. 544 с.
16. Сучасна правова енциклопедія / О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, В. С. Ковальський [та ін.]; за заг. ред. О. В. Зайчука; Ін-т законодавства Верховної Ради України. 2-ге вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2013. 408 с.
17. Теорія держави і права : підручник / О.В.Петришин, С.П.Погребняк, В.С.Сморозинський та ін. ; за ред. О.В.Петришина. Х.:Право, 2015. 368с.
18. Теорія держави і права: Академічний курс: підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Онищенко. К. : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.



19. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 2-е вид. перероб. і доп. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015 . 468 с.
20. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. К. : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
21. Четвернин В. А. Введение в курс общей теории права и государства : учеб. пособие. М. : Институт государства и права РАН, 2003. 204 с.
22. Юридична енциклопедія. В 6 т. К. : Вид-во «Укр.енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1998-2004.

### Додаткова література

1. Абросімов Є., Скалозуб Н. Проблеми праворозуміння в умовах євроінтеграції. *Митна справа*. 2015. № 2 (2.2). С. 244-249.
2. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / пер. з англ. Р. Семків. К. : Києво-Могилянська академія, 2008. 386 с.
3. Алябьева Т. К. Теории и общественная практика происхождения государства : курс лекцій. М. : Изд-во МГОУ, 2012. 556 с. URL: [http://evestnik-mgou.ru/books/aljabeva\\_teorii\\_i\\_obsh\\_praktika.pdf](http://evestnik-mgou.ru/books/aljabeva_teorii_i_obsh_praktika.pdf)
4. Антонов С. До питання про правовий статус фізичної особи у міжнародній кримінальній юстиції. *Право України*. 2016. №6. С.120-126.
5. Антонович М. М. Право на гуманітарну допомогу під час збройного конфлікту і відповідальність за його порушення згідно з міжнародним правом. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2015. Т. 168. С. 93-98. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun\\_2015\\_168\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2015_168_24).
6. Антошкіна В. Ретроспективний аналіз становлення та розвитку тлумачення правових норм крізь призму епох. *Право України*. 2017. № 3. С.126-136.
7. Бабаніна В. Огляд концепцій праворозуміння у контексті механізму створення та реалізації кримінального законодавства. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 4. С.19-27. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/8-2015/babanina.pdf>
8. Бабанли Р. Забезпечення єдності практики призначення покарання в Україні: сучасний стан і перспективи. *Право України*. 2016. №6. С.127-133.
9. Барабаш Ю. Реформа правничої освіти: окремі складові успішної реалізації. *Право України*. 2017. № 10. С.9-19.
10. Барандич С. Правозастосування в сучасному вимірі юридичної науки. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2014. № 4. С.1-7 URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/4-2015/barandych.pdf>

11. Бариська Я. О., Лемак В.В. Фактори, які впливають на форму державного правління. *Форум права*. 2012. № 4. С.61-65. URL: [file:///D:/Мои%20документы/FP\\_index.htm\\_2012\\_4\\_11.pdf](file:///D:/Мои%20документы/FP_index.htm_2012_4_11.pdf)
12. Басай О.В. Поняття юридичних фактів: теоретичний аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2014. №3 (6). С.8-16.
13. Батраченко Т. С. Визначення окремих проблемних питань щодо кримінальної відповідальності юридичних осіб. *Вісник Академії митної служби України. Сер. : Право*. 2013. № 2. С. 97-101.
14. Баулін Ю. Новий конституційний формат діяльності Конституційного Суду України: конституційна скарга. *Право України*. 2016. №7. С.19-23.
15. Бернам У. Правовая система США / Уильям Бернам; науч. ред. В.А.Власихин. М.: Новая юстиция, 2006. 1216 с.
16. Бехруз Х. Введение в сравнительное правоведение: учебное пособие. Хашматулла Бехруз. О. : Юрид. л-ра, 2002. 328 с.
17. Бисштрик Г. Механізм держави в системі сучасних теоретико-правових досліджень. *Юридична Україна*. 2013. № 10. С. 8-14.
18. Білас І. Г., Білас А. І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. *Наше право*. 2015. № 4. С. 5-16. URL: [file:///C:/Users/Comp/Downloads/Nashp\\_2015\\_4\\_3.pdf](file:///C:/Users/Comp/Downloads/Nashp_2015_4_3.pdf)
19. Богачова Л. Л. Види законодавчих процедур в Україні та Євросоюзі (порівняльно-правова характеристика). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки*. 2016. Вип. 6(1). С. 11-15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu\\_jur\\_2016\\_6\(1\)\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_6(1)_4)
20. Богачова Л. Л. Нормативно-правовий акт як джерело національного та європейського права. *Альманах міжнародного права*. 2016. Вип. 14. С. 4-13. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp\\_2016\\_14\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/amp_2016_14_4)
21. Богачова Л. Л. Принципи європейського і національного права (порівняльно-правовий аналіз критеріїв класифікації). *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 26. С. 47-60. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms\\_2013\\_26\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/dbms_2013_26_6)
22. Богушова І.В. Співвідношення формаційного та цивілізаційного підходів до типології держав: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 43-46.
23. Божко В.М. Аналіз теорій походження держави. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди*. 2007. №9. С. 12-19.
24. Бондаренко Н. О. Громадянське суспільство в Україні: історико-правові аспекти становлення та розвитку. *Форум права: електрон. наук. фахове вид.* 2017. № 5. С. 57-63. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP\\_index.htm\\_2017\\_5\\_9.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_9.pdf)
25. Бостан С. К. Форма державного правління: закономірності, тенденції, особливості розвитку. *Право України*. 2014. №8. С. 27-38.

26. Бостан С. К. Форма правління сучасної держави: проблеми історії, теорії, практики : монографія. Запоріжжя : Юридичний ін-т, 2005. 540 с.
27. Братасюк М. Г. Реалізація права: доктринальний аспект. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 2. С. 85-95.
28. Валігура К. Механізм правового регулювання: методологічний аспект. *Visegrad journal on human rights*. 2016. № 2/1. С. 17-22.
29. Варга Ч. Правова доктрина: методологія та онтологія. *Право України*. 2011. № 8. С.99-108.
30. Ватаманюк Л., Гарасимів Т. Проблема пізнання права: гносеологічні межі та можливості *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 83-87.
31. Введение в украинское право / под общ. ред. С. В. Кивалова, Ю. Н. Оборотова. 2-е изд., перераб. и доп. О. : Юрид. л-ра, 2009. 768 с.
32. Вітковська І. М. Соціальна відповідальність: теоретичний аспект аналізу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2011. № 948. С. 45-48.
33. Вовк Д. Релігійна традиція у праві: аспекти загальнотеоретичного розуміння. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3 (70). С. 44-53.
34. Волкова І. Юридичні факти-стани: сутність та особливості. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2017. № 2/2. С.33-38.
35. Воронюк О. О. Юридична особа як нормативна конструкція. *Форум права*. 2008. № 1. С. 77-85. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2008-1/08voojnk.pdf>
36. Галуцько В. В. Професійно-правове тлумачення права. *Форум права*. 2011. № 2. С. 151-154 URL: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11gvvptp.pdf>
37. Гарасимів Б. Моделі громадянського суспільства: проблема взаємовідносин людини та держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С.97-104.
38. Гарасимів Т. Дефініція «громадське суспільство»: філософсько-правова парадигма. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 105-112
39. Гетьман Є. А. Принцип верховенства права у нормотворчій діяльності органів виконавчої влади. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 134. С. 61-69. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz\\_2016\\_134\\_9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_134_9)
40. Гетьман Є. Консолідація як форма систематизації законодавства України. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2015. № 3. С. 21-28. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny\\_2015\\_3\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2015_3_4)
41. Гетьман Є. Предмет, об'єкт та суб'єкти кодифікації законодавства України. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 3. С. 28-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny\\_2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapny_2)
42. Гетьман Є. А. Кодифікація законодавства України: загальна характеристика, особливості, види: монографіяю. Х.:«Право, 2012. 192 с.

43. Головатий С. Верховенство права (правовладдя): як його тлумачить Венеційська Комісія. *Право України*. 2011. № 10. С. 154-167.
44. Гончаров В. Від старої теорії тлумачення до нової: основні виклики та рішення. *Філософія права і загальна теорія права*. 2014. № 1-2. С. 53-69.
45. Гордимов А. Доктринальні джерела права в умовах глобалізації. *Право України*. 2014. № 9. С. 147-154
46. Горобець К. Принципи права й авторитетність: міркування щодо нормативності. *Право України*. 2017. № 7. С.9-19.
47. Грималюк П. О. Види делегованої правотворчості. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 55-58.
48. Гринь О. Д. До питання про ефективність правозастосовних актів. *Митна справа*. 2015. № 2(2.2). С. 64-71. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms\\_2015\\_2\(2\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ms_2015_2(2)).
49. Гришук В. К. Філософсько-правове розуміння відповідальності людини: монографія. 2-ге вид. переробл. і доп. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2013. 768 с.
50. Грігорова Г Л. Концепція ювенальної відповідальності: теоретичне осмислення. *Право і суспільство*. 2014. № 4. С. 3-8.
51. Гуйван П. Право на справедливе судочинство відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. *Право України*. 2017. № 11. С.172-180.
52. Гусарев С. Діяльнісний підхід у структурі методології сучасного правознавства. *Право України*. 2011. № 8. С. 160-166.
53. Гусарев С. Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти : монографія. К. : Знання, 2005. 376 с.
54. Гусаров С. М. Законотворчість і законодавчий процес в Україні : монографія / ред.: О. М. Бандурка. Харків : Золота миля, 2014. 412 с.
55. Давид Р. Основные правовые системы современности/ пер. В.А.Туманова. М. : Межд.отн., 1998. 400 с.
56. Давыдова М. Л. Юридическая техника: проблемы теории и методологии : монография. Волгоград : Изд-во ВолГУ, 2009. 318 с. URL: <http://siberia-expert.com/works/Davydova.pdf>
57. Дамирли М. Сравнительное правоведение. О. : Фенікс, 2013. Ч. 1 : Статус, предмет и система. 174 с.
58. Дашковська О. О. Юридична особа як суб'єкт правовідносин: загальнотеоретичний підхід. *Порівняльно-аналітичне право : електрон. фахове наук. видання*. 2013. № 3-2. С. 21-24. URL: [http://pap.in.ua/3-2\\_2013/1/Dashkovska%20O.O..pdf](http://pap.in.ua/3-2_2013/1/Dashkovska%20O.O..pdf).
59. Дашковська О. Правові дефініції як різновид нормативних приписів. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 3 (70). С. 16-23.
60. Дашковська Т.М. Норми матеріального та процесуального права: до питання співвідношення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2015. № 75. С. 96-102.
61. Дашковська Т.М. Процесуальне право у системі права та правовій системі *Часопис цивілістики*. О., 2014. Вип. 16. С. 68-71.

62. Джафарова О.В. Проблемні питання правозастосування у дозвільній діяльності. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 123-130.

63. Джураєва О. О. Динаміка сучасної держави: загальнотеоретичний аспект. *Lex Portus : юрид. наук. журн.* 2018. № 2. С. 190-201.

64. Дзевелюк М.В. Сервісна держава як функціональна модель сучасної держави. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / редкол.: В.В.Завальнюк (голов. ред.) та ін. Одеса : Видавничий дім «Гельветика»*. 2017. Вип. 78. С. 60-67.

65. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279-286.

66. Динис Г. Г. Міжнародно-правові концепції глобального права, права інтернету або кіберправа та трансформації міжнародного права. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 2. С. 279-286.

67. Дія права: інтегративний аспект: моногр. / кол. авторів ; відп. ред. Н. М. Оніщенко. К. : Юридична думка, 2010. 360 с.

68. Доклад о верховенстве права, утвержденный Венецианской комиссией на 86-й пленарной сессии (Венеция, 25-26 марта 2011 года): CDL-AD(2011)003rev. URL: [www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2011\)003rev-rus](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2011)003rev-rus)

69. Дубов Г. О. Плюралізм правової методології: зміст, особливості інтерпретації та умов формування юридичної науки на сучасному етапі розвитку. *Часопис Київського університету права*. 2001. № 1. С. 48-51.

70. Дудаш Т. Юридична природа рішень Європейського суду з прав людини (загальнотеоретичний аспект). *Право України*. 2010. № 2. С. 173-179.

71. Дудченко О. С. Теоретична визначеність і змістовне наповнення поняття «механізм держави». *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 1. С. 10-12.

72. Дума В.В. Сутність та особливості правоохоронної форми правозастосовчої діяльності. *Право і суспільство*. 2012. № 2. С. 3-6. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pis\\_2012\\_2\\_3.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pis_2012_2_3.pdf)

73. Дутко А. О. Юридичні конструкції серед засобів законодавчої техніки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2008. №1. С. 43-50.

74. Євграфова Є. Державорозуміння і право: проблемні аспекти теорії. *Право України*. 2015. №11. С. 67-76.

75. Євграфова Є. Інший погляд на дослідження структури і системи права. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4 (71). С. 52-64.

76. Жаровська І. М. Сучасна теорія держави і права: традиційність та новаторство підходів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 252-257. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn\\_2016\\_837\\_43](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_43).

77. Жаровська І. М. Щодо проблем методології теорії держави і права. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 827. С. 138-141. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn\\_2015\\_827\\_24](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2015_827_24).
78. Журенок Т. В. Правовий статус та види громадських об'єднань. *Форум права.* 2012. № 4. С. 356-361. URL: <http://arhive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-4/12gtvvgo.pdf>
79. Законодавчий процес в Україні: теоретико-правове дослідження: монографія. Івано-Франківськ ; Дрогобич : Коло, 2015. 132 с.
80. Заморська Л. І. Правова нормативність та її інституціоналізація в Україні: монографія. О. : Фенікс, 2013. 304 с.
81. Зарицкий А. В. Некоторые проблемные аспекты исследования вопроса о происхождении государства и права. *Современное право.* 2003. № 4. С. 25-29.
82. Заяць Н. Суверенітет: трансформація змісту. *Право України.* 2008. № 2. С. 17-22.
83. Зинченко С. А. Юридические факты в механизме правового регулирования: монографія. М. : Волтерс Клувер, 2007. 152 с.
84. Зінченко О. В. Функції юридичних конструкцій: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права.* 2012. № 2. С. 58-62.
85. Ісаєва В. В. Функції права: теоретико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права.* 2013. № 1. С. 45-48.
86. Кабанець О. С. Верховенство права як ціннісна складова демократії. *Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри.* К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. Вип. 3. С. 179-182.
87. Каленіченко, Л. І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. *Право і безпека.* 2017. № 1. С. 24-31.
88. Каленіченко, Л. І. Сучасне розуміння сутності юридичної відповідальності в правовій думці. *Право і безпека.* 2015. № 3. С. 26-31.
89. Калиновський Ю. Ю. Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність : монографія. Х. : Право, 2008. 288 с.
90. Калюжний Р. А. Народне представництво: українські реалії та перспективи. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2012. № 2. С. 141. URL: [доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2012\\_2\\_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2012_2_31)
91. Калюжний Р. А. Проблеми і перспективи розвитку національної правової ідеології в умовах глобалізації. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2014. № 4. С. 31-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2014\\_4\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2014_4_7)
92. Калюжний Р. А., Гусар О. А. Дисциплінарна деліктність в службовому праві. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2016. № 2. С. 200-203. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2016\\_2\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_2_33)

93. Калюжний Р. А., Шапенко Л. О. Юриспруденція: від витоків до сучасності. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2016. № 3. С. 32-39. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2016\\_3\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2016_3_7)
94. Калюжний Р. А. Правові стимули в механізмі правового стимулювання : монографія. К. : «МП Леся», 2013. 204 с.
- а. Калюжний Р. А. Теорія держави і права – основа формування професійної компетентності майбутніх правників *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 194-196. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2017\\_1\\_33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_1_33)
95. Капустинський В. А., Волкова І. В. Теоретичні основи судового правозастосування. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2016. № 5. С. 84-93. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks\\_2016\\_5\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chcks_2016_5_7).
96. Кашанина Т. В. Происхождение государства и права. Современные трактовки и новые подходы. М. : Юрист, 2004. 335с.
97. Кашанина Т. В. Юридическая техника : учебник для ВУЗов. М. : Норма, Инфра-М, 2011. 496 с.
98. Кельман М. С. Гносеологія юридичної методології. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2014. № 801. С. 70-75
99. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права: методологічні проблеми розвитку та системний аналіз : моногр. Тернопіль : Терно-граф, 2007. 152 с.
100. Кельман М.С. Юридична наука: проблеми методології. Тернопіль: ТЗОВ «Терно-граф», 2011. 492 с.
101. Керимов Д. А. Методология права (предмет, функции, проблемы философии права). К. : Аванта+, 2011. 560 с.
102. Кириченко О.М. Казуальне тлумачення норми права: аксіологічний аспект. *Альманах права. Науково-практичний юрид. журнал*. К., 2012. Вип. 3. С. 195-198.
103. Ковальська В. С. Юридичні факти-стани у сімейному праві: питання правової природи. *Хмельницький університет управління та права. Університетські наукові записки*. 2012. № 4 (44). С. 162-168.
104. Ковальський В. Функції права: ціннісний та сутнісний виміри. *Юридична Україна*. 2012. № 9. С. 4-9.
105. Ковальський В. С. Громадські організації в новому правовому полі. *Вісник Укрдержреєстру*. 2013. № 2. С. 46-50.
106. Ковальський В. С. Феномен правової ментальності: сутність та закономірності. *Юридична Україна*. 2010. № 4. С. 23-27.
107. Ковальський В. С., Козінцев І. П. Правотворчість: теоретичні та логічні засади. К. : Юрінком Інтер, 2005. 192 с.
108. Ковальський В.С. Охоронна функція права : монографія. К. : Юрінком Інтер, 2010. 338 с.
109. Козюбра М. Верховенство права і Україна. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 30-63.

110. Козюбра М. Методологія правознавства і методологія права: співвідношення понять та їх особливості. *Право України*. 2014. № 1. С. 22-32.
111. Козюбра М. Принципи права: методологічні підходи до розуміння природи та класифікації в умовах сучасних глобалізаційних трансформацій. *Право України*. 2017. № 11. С.142-164.
112. Колісник В. Перманентні проблеми конституційного регулювання державно-владних відносин. *Право України*. 2016. №6. С.52-59.
113. Колодій А. М. Принципи права: генеза, поняття, класифікація та реалізація. *Альманах права*. 2012. Вип. 3. С. 42-46.
114. Колпаков В. К. Фактичні ознаки та юридичний склад адміністративного проступку: поняття та розмежування. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2016. № 3. С. 160-170. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu\\_Jur\\_2016\\_3\\_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2016_3_26)
115. Комаров В. Вища юридична освіта України: нові виміри. *Право України*. 2017. № 10. С.20-37.
116. Константий О. В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування Верховного Суду України. *Вісник Верховного Суду України*. 2012. № 1. С. 33-36.
117. Косович В. М. Удосконалення нормативно-правових актів України: техніко-технологічні аспекти: моногр. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2015. 568 с.
118. Костенко О. Що є право? Про основи «натуралістичної» юриспруденції у світлі соціального натуралізму. *Право України*. 2010. № 4. С.83-92.
119. Коструба А. Правова природа держави: цивілістичний аспект. *Право України*. 2017. № 11. С.165-171.
120. Котуха О. С. Непрямі матеріально-правові презумпції у кримінальному праві України. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 295-299.
121. Коханюк Т. С. Системне тлумачення кримінального закону: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2014. 264 с.
122. Кравець М. О. Поняття, сутність та місце юридичної кваліфікації у процесі правозастосування. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 110-116.
123. Кравченко М.Г. Основні ознаки та вимоги до якісного закону. *Адміністративне право і процес*. 2013. № 4 (6). URL: <http://applaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/4-6-2013/item/229-osnovni-oznaku-ta-vymohy-do-yakisnoho-zakonu-kravchenko-m-h>
124. Кресін О. В. Порівняльне правознавство у XIX–XX століттях: проблеми становлення : монографія. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К. : Логос, 2011. 294 с.
125. Крестовська Н. М. Цивілізаційний підхід у порівняльному правознавстві. *Правова держава*. 2016. Вип. 27. С. 443-449. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe\\_2016\\_27\\_58](http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2016_27_58).



126. Крестовська Н. Ювенальна відповідальність: до постановки проблеми. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 31-35. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdr\\_2004\\_22\\_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdr_2004_22_7).
127. Крестовська Н.М. Цивілізаційний підхід у порівняльному правознавстві. *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України*. 2016. Вип. 27. С. 443-449.
128. Крижанівський А. Ф. Правовий порядок в Україні: поняття, витoki, концептуальні засади, інфраструктура: монографія. О. : Фенікс, 2009. 504 с.
129. Кузнецова Н. Правова природа рішення Верховного Суду України. *Право України*. 2016. №7. С.64-68.
130. Кузнецова Н. Забезпечення якісної практичної підготовки студентів-юристів як невід'ємна складова реформування юридичної освіти. *Право України*. 2017. № 10. С.66-72.
131. Куракін О. М. Категорія правовідносини в системі нормативного регулювання. *Право і суспільство*. 2013. № 2. С.8-15. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis\\_2013\\_2\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2013_2_4)
132. Куракін О. М. Структура механізму правового регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2015. Вип. 35(2.1). С. 41-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr\\_2015\\_35\(2](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2015_35(2)
133. Куракін О. М. Умови ефективності механізму правового регулювання. *Право і суспільство*. 2015. № 6.2. С. 24-29. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis\\_2015\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2015_6).
134. Кучерук Н. С. Фізична особа як суб'єкт міжнародного права. URL: [http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/227/Kucheruk\\_fizychna\\_osoba\\_subject.pdf?sequence=1](http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/227/Kucheruk_fizychna_osoba_subject.pdf?sequence=1)
135. Лазарев В. В. Место теории государства и права в системе гуманитарного знания. *Ленинградский юридический журнал*. 2008. № 1. С. 5-23.
136. Лапаева В. В. Типы правопонимания: правовая теория и практика: монографія. М. : Российская академия правосудия, 2012. 578 с.
137. Лапкін А. Спеціалізована антикорупційна прокуратура: проблеми організації та діяльності. *Право України*. 2017. №1. С.63-70.
138. Лафітський В. Правова держава і фактори її розвитку в порівняльно-правовому вимірі. *Право України*. 2013. № 3-4. С. 169-182.
139. Левицька Н. Юридичні конструкції та система права: співвідношення понять. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 9. С.169-173.
140. Легін Л. М. Нормативно-правовий акт: поняття та система ознак. *Право і суспільство*. 2016. № 2. С. 21-26. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis\\_2016\\_2\\_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pis_2016_2_6).
141. Лемак В. Зміна парадигми праворозуміння: досвід держав Центральної Європи. *Право України*. 2010. № 4. С. 114-119.
142. Лемак В. Соціально-економічні права людини в контексті верховенства права: вітчизняний досвід закріплення та застосування. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1 (60). С. 40-48.

143. Лемак В. В., Лемак О. В. Функції сучасної держави: новий зміст в умовах глобалізації. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 108–115.
144. Лебедева Ю.О. Сучасна інтерпретація українськими істориками теорій походження та розвитку Київської Русі. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2014. № 1. С. 88-94. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV\\_2014\\_1\\_15](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VAPSV_2014_1_15)
145. Лисенков С. Л. Інкорпорація як особливий вид систематизації законодавства. *Законодавство України: науково-практичні коментарі*. 2004. № 7. С. 3-14.
146. Лисюк І. І. Деякі питання виникнення соціальних норм. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 65-69. Режим доступу до статті: [http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Chkup/2011\\_3/65.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Chkup/2011_3/65.pdf)
147. Литвинов О. Про культурологічний методологічний інструментарій у правознавстві (спроба філософсько-правових міркувань). *Право України*. 2011. № 8. С. 151-159.
148. Лихова С. Я. Юридичні особи як суб'єкти кримінальної відповідальності за КК України. *Юридичний вісник*. 2014. №4 (33). С. 128-132.
149. Личман Л. Г. К вопросу о концепциях судебного правоприменения. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2012. Т. XI. С. 140-150.
150. Лошихін О. М. Функції сучасної держави: нарис юридичної теорії : монографія. К. : Логос, 2013. 228 с.
151. Лук'янець Д. Типологія юридичної відповідальності. *Юридична Україна*. 2004. № 3. С.4-10.
152. Лукаидес Л. Г. Принцип верховенства права и права человека : С особым учетом прецедентной практики Европейского Суда по правам человека. *Права человека*. 2006. № 4. С. 25-34.
153. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): монографія / Л. А. Луць. – К. : ІДП НАН України, 2004. – 304 с.
154. Луцький Р. П. Ієрархічність правових джерел (нормативних актів) як відображення буття позитивного права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 18-21.
155. Луцький Р. П. Позитивне право та природне право: опозиція категорій. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 38-41.
156. Любченко П. Засоби масової інформації як структурний елемент громадянського суспільства та їх вплив на місцеве самоврядування. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 1. (60). С. 68-77.
157. Майданик Л. Принципи авторського права України: поняття, види, система. *Право України*. 2017. № 11. С.181-188.
158. Майданик Р. Ліберальне вчення про тлумачення норм права України (крізь призму «добудови» права). *Право України*. 2016. №7. С.69-78.
159. Майданик О. Контрольна функція парламенту: сутність, зміст, призначення. *Право України*. 2013. № 5. С. 280-286.

160. Малента В. С. Історичні аспекти становлення тлумачення норм права. *Вісник Академії адвокатури України*. 2010. № 1. С. 18-21.
161. Малишев Б. В., Москалюк О. В. Застосування норм права (теорія і практика) : навч. посібник. К. : РЕФЕРАТ, 2010. 260 с.
162. Малишев Б.В. Судова правотворчість у контексті судової реформи в Україні. *Право України*. 2017. № 6. С.34 -38.
163. Манукян В. И. Международная защита прав человека: право, прецеденты, комментарии : научно-практическое пособие. Київ : Истина, 2010. 478 с.
164. Манько Д. Г. Легітимація і легалізація юридичної особи. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. 2012. Вип. 63. С. 85-92.
165. Мартинюк Р. «Суперпрезидентська республіка»: конституційно-правова оцінка феномену та досвід пострадянських країн. *Право України*. 2013. № 7. С. 252-262.
166. Мартинюк Р. Змішана республіка – напівпрезидентська форма правління. *Право України*. 2018. № 1. С.172-173.
167. Марцеляк О. Роль науки конституційного права в конституціоналізації правової системи України. *Право України*. 2016. №6. С.79-87.
168. Марцеляк О. В. Інститут омбудсмана: теорія і практика. Харків: Вид- во Нац. ун-ту внутр. справ, 2004. 450 с.
169. Марченко М. Н. Источники права. М. : ТК Велби, Проспект, 2005. 760 с.
170. Матвеева Л. Г. Особенности законотворчества в транзитивном обществе. *Закон и жизнь : Международный научно-практический правовой журнал*. 2015. № 8/3. С. 49-53.
171. Матвеева Л. Г. Соціальні фактори правоутворення та правотворчості в транзитивний період. *Теория и практика : Национальный юридический журнал*. 2015. № 4. С. 16-20.
172. Матвеева Л. Г. Источники права в условиях социальной трансции: историко-правовой аспект. *Закон и жизнь : Международный научно-практический правовой журнал*. 2015. № 7/2. С. 53-57.
173. Матвеева Л. Г. Глобалізаційні процеси в юридичній науці. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2012. № 3. С. 244-245.
174. Матвеева Л. Г. Транзитивне суспільство та транзитивна держава як категорії сучасного суспільствознавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2015. № 2. С. 22–25.
175. Мельничук О. Ф. Поняття та особливості освітніх правовідносин. *Юридична Україна*. 2010. №. 11. С. 15-19.
176. Мельничук С. М. Поняття судового правозастосування як правової форми здійснення функцій держави. *Право і безпека*. 2015. № 3 (58). С. 42-46.
177. Митрофанов І. І. Засоби кримінально-правового впливу на юридичних осіб. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 2. С. 126-134.

178. Мицик В. В. Питання про міжнародну правосуб'єктність фізичної особи. *Альманах міжнародного права*. 2010. Вип. 2. С. 25-36.
179. Міма І. В. Характеристика релігійних норм як різновиду соціальних норм. *Держава і право: зб. наук. пр. – Юрид. і політ. науки*. 2009. № 43. С. 133-139.
180. Могілевський Л. В. Сутність поняття «норма права». *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 1(10), 2016. С. 14-18.
181. Молибога М. П. Тлумачення норм права: сутнісні характеристики. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 42-46.
182. Москвич Л. Новий етап судової реформи: очікування та сподівання. *Право України*. 2016. №7. С.24-33.
183. Мохонько А. В. Місце норм права у системі соціальних норм. *Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр.* 2010. Вип. 48. С. 44-49.
184. Мочульська М. Основні типи сучасного розуміння правової доктрини. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Випуск 56. С. 44-52.
185. Назаренко О. А. Історія становлення політичної системи суспільства: теоретико-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2017. № 3. С.30-35. URL: [http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3\\_2017/part\\_1/8.pdf](http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2017/3_2017/part_1/8.pdf)
186. Назаренко О. А. Політичний режим: сучасний погляд юридичної теорії. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2014. №2. С.44-47. URL: [http://www.pap.in.ua/2\\_2014/11.pdf](http://www.pap.in.ua/2_2014/11.pdf)
187. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Х. : Право, 2009. 598 с.
188. Неледва Н. В. Правозастосування як основний напрямок впливу судової практики на національну правову систему. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. Вип. 47. С. 207-211.
189. Николина К. В. Теоретичний аналіз співвідношення процедурних та матеріальних норм права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 40-43.
190. Оборотов Ю. Н. Традиции и новации в правовом развитии : монографія. О. : Юрид. л-ра, 2001. С. 9-16.
191. Оборотов Ю.М. Аспекти розгортання методології юриспруденції. *Право України*. 2014. № 1. С. 33-39.
192. Обушенко Н. М. Правозастосування та його місце в трудовому праві : монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ.ун-т внутр. справ. 2016. 160 с.
193. Общетеоретическая юриспруденция : учебный курс : учебник / под ред. Ю. Н. Оборотова. Одесса : Фенікс, 2011. 436 с.
194. Одесская школа права. Введение в украинское право / С. В. Кивалов, Н. В. Анищук, Т. А. Остапенко и др. ; под общ. ред. С. В. Кивалова ; отв. ред. М. В. Афанасьева ; сост. Ю. Д. Батан ; МОН Украины, НУ ОЮА. 3-е изд., перераб. и доп. Одесса : Юридична література, 2016. 504 с.
195. Оксамитний В. Міждержавні правові системи як реальність сучасного світу. *Право України*. 2013. № 3-4. С. 209-222.

196. Оксамытний В. В. Правомерное поведение личности: монография. К.: Наукова думка, 1985. 175 с.
197. Оніщенко Н. Деякі дискусійні питання визначення категорії «джерело права» у сучасній юридичній науці. *Право України*. 2013. № 5. С. 245-252.
198. Оніщенко Н. М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). *Держава і право*. 2016. Вип. 71. С. 3-20.
199. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні: монографія. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. 132 с.
200. Осакве К. Сравнительное правоведение. Схематический комментарий. М. : Юрист, 2008. 829 с.
201. Осауленко О. І. Місце правозастосовних актів у системі правових актів. *Держава і право: зб. наук. праць*. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2010. Вип. 49. С. 16-21.
202. Основи демократії : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / за заг. ред. А. Колодій. Львів : Астролябія. 2009. 832 с.
203. Павлик Л. В. Перспективи виділення категорії кримінального проступку за злочинні посягання у сфері економіки. *Форум права*. 2012. № 2. С. 524-531. URL: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12plvuce.pdf>
204. Павлушина А. А. Теория юридического процесса: итоги, проблемы, перспективы развития : монография. М. : Юрлитинформ, 2009. 472 с.
205. Падалко Г. До сучасного розуміння наукової категорії «функція держави» (загальний огляд проблеми). *Право України*. 2006. № 6. № 8. С. 63-68.
206. Пайда Ю. Релігійні норми в системі нормативного регулювання суспільних відносин. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 127-132.
207. Палешник С. І. Судове тлумачення норм права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 28(1). С. 34-37. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr\\_2014\\_28\(1\)\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_28(1)_10)
208. Палешник С. І. Доктринальне тлумачення в судовій практиці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 29(1). С. 40-44. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr\\_2014\\_29\(1\)\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2014_29(1)_11)
209. Панкевич О. З. Соціальна держава та права людини «другого покоління»: загально-теоретичне дослідження. Л. : Світ, 2006. 176 с.
210. Панчак О. Г. Поняття доктринального тлумачення закону про кримінальну відповідальність. *Часопис Академії адвокатури України*. Том 4. № 3(12). 2011. URL: <http://e-pub.aau.edu.ua/index.php/chasopys/article/view/441>
211. Пархоменко Н. Концептуальні основи теорії джерел права. *Право України*. 2017. № 6. С.9-16.
212. Пархоменко Н. М. Джерела права: проблеми теорії та методології : монографія. К. : Юрид. думка, 2008. 336 с.
213. Пасальський М. М. Правовий статус і правосуб'єктність держави: дискусійні питання теорії і практики. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 26-31.

214. Пасько Я. І. Соціальна держава і громадянське суспільство: співпраця versus протистояння. К. : ПАРАПАН, 2008. 272 с.
215. Передерій О. С. Державний апарат королівства Саудівська Аравія: особливості структурної будови і функціонування. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер. «Право»*. 2011. № 945. Вип.9. С. 34-39.
216. Перепелюк А. М. Механізм правозастосування: поняття, ознаки та структурна характеристика. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 72-76.
217. Петришин О. Соціально-юридична природа права. *Право України*. 2012. № 1-2. С. 15-29.
218. Петришин О., Погребняк С. Система права: загальнотеоретична характеристика. *Право України*. 2017. № 5. С.9-17.
219. Пилипенко Г. М. Теорії виникнення держави як методологічна основа дослідження державної присутності в економіці. *Економічний вісник НГУ*. 2007 № 4. С. 13-19.
220. Пилипчук В. Системні проблеми розвитку правової науки в інформаційній сфері. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 3. (66). С.16-27.
221. Пікуля Т. О. Механізм держави: ретроспективний огляд та сучасні наукові тенденції визначення. *Право і суспільство*. 2010. № 2. С. 9-15.
222. Пікуля Т.О. Сучасний підхід до інтерпретації поняття «механізм держави». *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2 (1). С. 46-54. URL: [http://archive.nbuuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Nvlduvs/2012\\_2\\_1/12ptopmd.pdf](http://archive.nbuuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvlduvs/2012_2_1/12ptopmd.pdf)
223. Пленюк М. Поняття юридичного факту в доктрині цивільного права: історія і сучасність. *Юридична Україна*. 2014. № 11. С. 58-62. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr\\_2014\\_11\\_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/urykr_2014_11_11).
224. Погребняк С. Соціальна держава: обґрунтування концепції. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 2 (65). С.15-25.
225. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): монографія. Х. : Право, 2008. 240 с.
226. Політична система сучасного суспільства : навчальний посібник / В. В. Мадіссон, Т. І. Кадлубович, Д. С.Черняк, Н. В. Пархоменко. К. : КНУТД, 2015. 229 с. URL: [er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223\\_Maddison\\_NP.pdf](http://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/2647/3/20150223_Maddison_NP.pdf)
227. Полонка І. А. Неправомірна поведінка як категорія теорії права: доктринальний аналіз поняття та системних ознак. *Держава і право*. 2018. Вип. 80. С. 3-16.
228. Полонка І. Теоретико-оціночні пропозиції щодо класифікації правомірної поведінки (онтологія диференціації). *Право України*. 2016. №6. С.99-106.
229. Полянський Т. Т. Феномен зловживання правом (загальнотеоретичне дослідження). Л. : Галицький друкар, 2012. 455 с.

230. Пономаренко І. С. Динаміка підходів до розуміння колізій у конституційному праві: аналітична і синтетична школи. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 3. С. 326-330.

231. Права людини в Україні – 2016. Доповідь правозахисних організацій / За заг. ред.: А. П. Бущенко, О. А. Мартиненка/ Українська Гельсінська спілка з прав людини. К, КИТ, 2017. 230 с.

232. Права людини у новому тисячолітті / за ред. Френсіса Батлера; Британський інститут прав людини. К. : Сфера, 2006. 264 с.

233. Правова доктрина України: у 5 т. Т. 1 : Загальнотеоретична та історична юриспруденція / В. Я. Тацій, О. Д. Святоцький, С. І. Максимов та ін.: за заг.ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2013. С. 287-308, 692-712.

234. Правова культура в умовах становлення громадянського суспільства: монографія / за ред. проф. Ю.П. Битяка, І.В. Яковюка. Х. : Право, 2007. 248 с.

235. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (Київ, 5 груд. 2012 р.) / за ред. О. М. Рудневої, д. ю. н., проф. К. : НІСД, 2013. 160 с.

236. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / за заг. ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Х., 2008.

237. Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні : монографія / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань та ін. Х. : Право, 2009. 352 с.

238. Прус Е.У. Діяльність суб'єктів правозастосування крізь призму діючого законодавства. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 71. С. 144-146.

239. Пунько О. В. Структурна побудова правозастосовних актів. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2014. № 4. С. 36-40. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2014\\_4\\_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2014_4_8).

240. Пухтецька А. Принципи адміністративного права у країнах Європейського Союзу та в Україні. *Право України*. 2017. № 7. С.76-82.

241. Рабінович П. Некоторые современные концепции права в России и Украине (в свете потребностного правопонимания). *Право України*. 2013. № 7. С. 234-251.

242. Рабінович П. М. Верховенство права як соціально-природний феномен (контури ідеалу). *Право України*. 2010. № 3. С. 19-23.

243. Рабінович П. Методологія вітчизняного загальнотеоретичного праводержавознавства: деякі сучасні тенденції. *Право України*. 2014. № 1. С. 11-21.

244. Рабінович П. Проблема формування універсальної теорії права як спільної концептуальної основи теорій національного права і міжнародного права. *Право України*. 2013. № 5. С. 240-244.

245. Рабінович П. Соціально-природна правова система суспільства (спроба загальнотеоретичної характеристики). *Право України*. 2012. № 1 2. С. 64-76.

246. Рабінович П. М. Верховенство права в інтерпретації Страсбурзького суду та Конституційного Суду України. *Українське право: Матеріали міжнародної конференції «Верховенство права: питання теорії та практики»*. 2006. № 1. С. 210-220.

247. Рабінович П., Венецька О. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4 (71). С. 18-28.

248. Рабінович П., Луців О. Верховенство права як омріяний результат здійснення прав людини (підходи до інтерпретації, критерії оцінювання). *Право України*. 2017. № 3. С.100-111.

249. Рабінович П., Луців О. Верховенство права: сучасні вітчизняні підходи до інтерпретації. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 3-16.

**250.** Рабінович С. П. Суспільна мораль як предмет етики і юриспруденції. *Право України*. 2011. № 8. С. 173-179.

251. Рабінович С. П. Юснатуралізм у філософії права : монографія. К. : Ред. журн. «Право України» ; Х. : Право. 2013. 368 с.

252. Разметаєва Ю. С. Неурядові організації у громадянському суспільстві: питання реалізації та захисту прав людини. *Юрист України*. 2013. № 2. С. 69-36.

253. Риндюк В. І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика : монографія / відп. ред. О. І. Ющик ; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. К. : Юридична думка, 2012. 272 с.

254. Риндюк В.І. Проблеми законодавчої техніки в Україні: теорія та практика: монографія. Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. К.: Юридична думка, 2012. 272 с.

255. Розвиток громадянського суспільства України в умовах внутрішніх і зовнішніх викликів. Аналітична доповідь / В. М. Яблонський, та ін.; за ред. О. А. Корнієвського. К.: НІСД, 2016. 72 с. URL: [http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/gromadyanske\\_suspilstvo-3eeda.pdf](http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/gromadyanske_suspilstvo-3eeda.pdf)

256. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи. Л. : Тріада плюс, 2004. 392 с.

257. Рыбаков В. А. Виды нетипичных норм права. *Право и государство: теория и практика*. 2013. № 4. С. 10-13.

258. Савенко Д. Принцип верховенства права: різноманітність визначення. *Юридичний вісник*. 2012. № 2. С. 122-126.

259. Савчин М. Конституційні принципи та їх інтерпретація. *Право України* 2017. № 7. С.30 -38.

260. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение. под ред. В. Туманова. М. : Юристъ, 2009. 512 с.

261. Самілик Л. О., Корбут Л. П. Співвідношення понять «суб'єкт права», «особа», «суб'єкт правовідносин», «учасник відносин». *Право і суспільство*. 2016. № 1. С. 89-93.



262. Саннікова М. Комплексні галузі права : до постановки питання. *Вісник Національної академії правових наук України : зб. наук. пр. / редкол: В. Я. Тацій та ін. Х. : Право, 2014. № 4 (79). С. 59-64.*
263. Свириденко, Г. В. Генезис уявлень про правомірну поведінку (просторово-темпоральні виміри). *Публічне право. 2016. № 1. С. 335-344.*
264. Севастьянова Н.І. Звернення до Європейського суду з прав людини як реалізація права на правосуддя : монографія. О. : Фенікс, 2012. 216 с.
265. Семеніхін І. Проблемні аспекти реалізації правової доктрини у правозастосовній практиці. *Вісник Академії правових наук України. 2010. № 3. С. 303-311. URL: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vapny\\_2010\\_3\\_30.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vapny_2010_3_30.pdf)*
266. Семьоркіна О. Громадські формування як інститути громадянського суспільства. *Юридичний вісник України. 2011. № 13 (821). С. 13-17.*
267. Сердюк І. А. Нормативно-правовий акт у співвідношенні з актом застосування та актом тлумачення норм права. *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2010. № 3. С. 12-15.*
268. Серебро М. В. Ціннісні аспекти функціональних змін сучасної держави. *Юридичний вісник. 2016. № 1. С. 167-174.*
269. Середа Т. М. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування. *Вісник Вищої ради юстиції. 2013. № 1. С. 134-141.*
270. Серьогін С. В. Верховенство права в Україні: проблеми розуміння та застосування: монографія. Дніпропетровськ: Середняк Т.К., 2014. 124 с.
271. Синчук С. М. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 422 с.
272. Синчук С. Модель національної системи соціального забезпечення в контексті європейського напрямку розвитку України. *Право України. 2016. №8. С.17-23.*
273. Ситник Г. Національні цінності як основа прогресивного розвитку особистості, суспільства, держави. *Вісн. НАДУ. 2004. № 2. С. 369-374.*
274. Скиба М. В. Сутність та роль держави: інституціональний аспект. *Економіка. Серія 18. Економіка і право. 2014. Вип.24. URL: [file:///C:/Users/Comp/Downloads/Nchnpu\\_018\\_2014\\_24\\_6.pdf](file:///C:/Users/Comp/Downloads/Nchnpu_018_2014_24_6.pdf)*
275. Скоробогатов А. В. Современные концепции правопонимания : учебно-практическое пособие. Казань, 2010. 158 с.
276. Славна О. В. Громадянське суспільство як основа розвитку правової держави в контексті конституційної реформи. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» Серія: «Юридичні науки». 2017. № 1 (1). С.16-19. URL: [file:///C:/Users/Comp/Downloads/mnjju\\_2017\\_1\\_5.pdf](file:///C:/Users/Comp/Downloads/mnjju_2017_1_5.pdf)*
277. Слинько Д. В. Загальнотеоретичні чинники диференціації системи процесуального права. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. 2015. № 1151, вип. 19. С. 21-25.*
278. Слинько Д.В. Поняття й ознаки процесуальних галузей права України. *«Jurnalul juridic national: teorie si practica» О.О.О. : «National law jurnal: teory and practice» L.L.C. Nr. 3 (25). Republica Moldova, 2017. С. 18-22*

279. Слинько Д.В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків: Вид-во «НТМТ», 2017. 415 с.
280. Смирнова К. Джерела права Європейського Союзу: новітні тенденції розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С.90-97.
281. Смичок Є. Вплив принципів податкового права на побудову галузі податкового законодавства. *Право України*. 2017. № 7. С.83 -89.
282. Сопілко І. М., Череватюк В. Б. Юридична наука і практика: виклики часу. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 175-178. Режим доступу: URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2015\\_1\\_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_1_35)
283. Сопілко І. М. Інновації в юридичній освіті. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 2. С.157-160. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2015\\_2\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_2_32)
284. Сопілко І. М. Теоретико-правові підходи до розуміння суб'єктів права окремими галузевими науками. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2008. № 4. С. 66-70. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2008\\_4\\_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2008_4_14).
285. Сопілко І. М., Череватюк В. Б. Безпека людини в сучасних умовах: загрози та правові шляхи їх вирішення. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2017. № 1. С. 189-193. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau\\_2017\\_1\\_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2017_1_32)
286. Стефанчишена Т. Релігія, політика і право: деякі аспекти взаємовпливів. *Право України*. 2010. № 1. С. 105-110.
287. Стецик Н. В. Норма права та нормативно-правовий припис: загальнотеоретичні аспекти. *Публічне право*. 2016. № 4 (24). С. 212-219.
288. Сухонос В. В. Поділ влади: теорія і принцип: аналіз структурного та функціонального аспектів. *Вісник Прокуратури*. 2013. № 12 (150). С. 146-155.
289. Сухонос В. В. Статус глави держави в умовах демократичного режиму. *Право України*. 2013. № 8. С. 106-113.
290. Сухонос В. В. Судова влада: теоретичні проблеми, досвід, перспективи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право»*. 2013. № 1082. С. 288-291.
291. Таманага Б. Верховенство права: історія, політика, теорія / пер.з англ. А. Іщенко. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 208 с.
292. Тарасов О. В. Суб'єкт міжнародного права : проблеми сучасної теорії. Х. : Право, 2014. 512 с.
293. Тацій В. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 4. (71). С. 3-17.
294. Темченко В. І. Правові та моральні аспекти механізму забезпечення громадянських прав і свобод у контексті євроінтеграції: монографія. К. : К.І.С., 2012. 435 с.
295. Теория юридического процесса / кол. авт. ; под ред. В. М. Горшенева. Х. : Вища школа, 1985. 192 с.

296. Теплюк М. До проблеми якості закону як джерела права. *Право України*. 2017. № 6. С.17-26.
297. Теплюк М. Законодавчі акти в механізмі реалізації права. *Право України*. 2013. № 11. С. 318-327.
298. Тимуш І. С. Інтегральний погляд на право. К. : Атіка, 2009. 294 с.
299. Тихомиров А. Д. Юридическая компаративистика: философские, теоретические и методологические проблемы : монография. К. : Знання, 2005. 334 с.
300. Тихомиров О. Наукознавчі проблеми рефлексії юридичної науки. *Право України*. 2011. № 8. С. 92-98.
301. Тищенко О. Соціальні стандарти в Україні: проблеми євроінтеграції. *Право України*. 2016. №8. С.24-32.
302. Тімочко О.Ю. Осучаснення моделі розвитку теорії держави та права як науки. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3. С. 15-22.
303. Толкачова Н. Є. Деякі аспекти співвідношення звичаю, традиції та права. *Вісник Київськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Сер. «Юридичні науки»*. 2002. Вип. 45-48. С. 20-22.
304. Толстенко В. Роль громадянського суспільства у генезі форми сучасної держави: теоретико-методологічні аспекти. *Право України*. 2014. № 4. С. 45-54.
305. Тополевський Р. Система джерел права України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Право України*. 2017. № 6. С.27-33.
306. Трегубов Е. Л. Право на справедливий суд в практиці європейського суду з прав людини. *Форум права*. 2010. № 1. С. 358-363. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-1/10telzpl.pdf>
307. Уласевич А. С. Автентичне тлумачення. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2011. № 1. С. 128-131.
308. Устименко О. С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки*. 2017. Вип. 2. Т. 1. С. 25-28.
309. Устименко О.С. Загальнотеоретична характеристика основних наукових концепцій походження держави. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Вип.2. Том 1. 2017. С. 25-28.
310. Фомін А. Альберт Дайсі про панування закону як верховенство права у вузькому сенсі. *Право України*. 2013. № 10. С. 170-177.
311. Футей Б. Становлення правової держави в Україні: 1991-2011. 3-те вид. перероб. і доп. К. : Юрінком Інтер, 2011. 436 с.
312. Харитонова О. І. Деякі проблеми загальної теорії правовідносин. *Актуальні проблеми держави і права*. О. : Юрид. л-ра, 2003. Вип.21. С.75-83.
313. Харченко О.В. Напівпрезидентська система поділу влади у П'ятій Республіці Франції. *Політологічний вісник: збірник наукових праць*. 2008. Вип. 32. С. 108-127.

314. Хаустова М. Суб'єкт права як елемент правової системи суспільства. *Вісник Академії правових наук України*. 2009. № 3 (58). С. 29-38.

315. Хома Н.М. Моделі соціальної держави: світовий та український досвід. монографія. К. : Юридична Думка, 2012. 592 с.

316. Хоменко О. В. Правові дефініції: сутнісні ознаки. *Держава і право. Сер. Юридичні науки*. 2017. Вип. 75. С. 42-46 .

317. Хряпченко В. П. Від критеріїв поділу системи права на галузі до комплексних галузей права. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Вип. 55. С. 307-317.

318. Хужин А. М. Невиновное поведение в праве: методология, теория, практика : монографія / А. М. Хужин. М. : Юрлитинформ, 2012. 336 с.

319. Чабаненко М. Імперативні та диспозитивні способи правового регулювання на сучасному етапі розвитку аграрного права як галузі. *Право України*. 2004. №11. С.109-111.

320. Чепульченко Т. О. Соціальна відповідальність: поняття та сутність. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Політологія. Соціологія. Право: зб. наук. праць. К. : ІВЦ «Політехніка», 2010. №1(5). URL: [http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/VKPI\\_soc/2010\\_1/Chepylchenko.pdf](http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/VKPI_soc/2010_1/Chepylchenko.pdf)

321. Черняк Є. В. Зміна форми правління як мета конституційних перетворень: порівняльно-правовий аспект. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск. ч. 2*. 2017. С. 40-43. URL : [http://apnl.dnu.in.ua/tom\\_2\\_2017/12.pdf](http://apnl.dnu.in.ua/tom_2_2017/12.pdf)

322. Чумаков Д. Д. Проблема розвитку громадянського суспільства в Україні в контексті його взаємодії з інститутом держави. *Грані*. 2014. № 6 (110). С. 131-135.

323. Шай Р. Я. Теоретико-правовий підхід щодо розуміння сутності держави в історії політико-правової думки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 373-376. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn\\_2016\\_837\\_61](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_61).

324. Шаповал В. Конституційний контроль в Україні: концепт та інститути. *Право України*. 2016. № 10. С.125-140.

325. Шатіло В. А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму державної влади. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2 (27). С. 5-11.

326. Шатіло В. Політико-правові чинники інституціоналізації поділу державної влади в Україні. *Право України*. 2013. № 5. С. 274-279.

327. Шафиров В. Человекоцентристский подход к пониманию права *Право України*. 2010. № 4. С. 43-48.

328. Шевчук С. Доктрина верховенства права і конституціоналізму: історична генеза і співвідношення. *Право України*. 2010. № 3. С. 52-61.

329. Шевчук С. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні: монографія. К. : Реферат, 2007. 640 с.

330. Шелестов К. О. Домінуюче праворозуміння: поняття та значення для функціонування правових систем. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2009. № 2. С. 104-108.

331. Шигаль Д. А. Типологія та основні схеми періодизації історії держави і права. *Форум права*. 2011. № 1. С. 1140-1143. URL: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-1/11sdadip.pdf>

332. Шилінгов В. С. Поділ права на приватне та публічне як фундаментальна засада правової системи демократичного суспільства. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 1. С. 48-51.

333. Шишка О. Р. Соматичні права та перспективи розвитку їх в Україні. *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць*. О.: Юрид. л-ра, 2011. Вип. 59. С. 284-293.

334. Шпакович О. Особливості способів імплементації міжнародно-правових норм. *Віче*. 2010. №17. URL: <http://www.viche.info/journal/2180/>

335. Шульга А. М. Загальнотеоретичні аспекти правомірної поведінки особи : монографія. Х. : Майдан, 2013. 412 с.

336. Шульга А. М. Об'єктивно протиправне діяння, об'єктивно правомірна поведінка. *Форум права*. 2012. № 3. С. 846-849. URL: <http://archive.nbuuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/12samopp.pdf>

337. Шутак І. Д., Онищук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях: курс лекцій. Івано-Франківськ: Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич: Коло, 2016. 234 с.

338. Шутак І., Легін Л. Техніка опублікування нормативно-правових актів. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2015. № 2. С. 136-143. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/6-2015/shutak.pdf>

339. Ющик О. До проблеми розвитку методології права. *Право України*. 2014. № 1. С. 40-49.

340. Яковлева Г. О. До проблеми визначення поняття «суб'єкт права соціального забезпечення». *Право та інновації*. 2017. № 2 (18). С. 69-74.

341. Яковюк І.В., Шестопал С.С. Государственный суверенитет и суверенные права: проблема соотношения. *Азимут научных исследований: экономика и управление*. 2017. Т. 6. № 4(21). С. 381-387.

342. Якубенко В. М. Соціальна держава чи правова? *Держава і право: збірник наук. праць*. 2002. Вип. 18. С. 50-56.

343. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність. *Право України*. 2014. № 4. С. 134-140.

344. Яромол Л. Загальнотеоретична характеристика співвідношення свободи вираження поглядів та свободи вираження думки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 855. С.291-300. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn\\_2016\\_855\\_47](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_855_47).

345. Ярошенко О. Соціально-правовий вимір держави Україна в умовах євроінтеграції. *Право України*. 2016. №8. С.9-16.

346. Яртим Н.В. Католицькі доктрини походження держави і права. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2011. Том 13, № 1. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPK/article/view/8381/10180>

347. Ясіновська А. Загальнотеоретична характеристика кодексів. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2012. Вип. 56. С. 59-64.

## **МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

### **Навчально-методичні розробки, рекомендації, посібники, матеріали, підготовлені науково-педагогічним складом кафедри:**

1. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права: підручник, практикум, тести: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2015. 584 с.
2. Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теория государства и права: элементарный курс. Х.: Одиссей, 2010. 384 с.
3. Матвєєва Л.Г. Практикум з теорії держави і права: навч.-метод. пос. Одеса: ОДУВС, 2009. 210 с.
4. Матвєєва Л. Г. Теорія держава і права: навчально-методичний посібник. Одеса: ОЮІ ХНУВС, 2006. 115 с.
5. Крестовська Н.М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. елементарний курс. Видання третє. Х.:Одиссей, 2012. 432 с.
6. Теорія держави і права в питаннях та відповідях. Державний іспит. Х.:Одиссей, 2012. 247с.

## ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

<a href="http://portal.rada.gov.ua">http://portal.rada.gov.ua</a>	Офіційний веб-сайт Верховної Ради України
<a href="http://www.kmu.gov.ua">http://www.kmu.gov.ua</a>	Урядовий портал України
<a href="http://partnerstvo.com.ua/">http://partnerstvo.com.ua/</a>	Закони України
<a href="http://www.uapravo.net/">http://www.uapravo.net/</a>	Законодавство України
<a href="http://pravoznavec.com.ua">http://pravoznavec.com.ua</a>	Правознавець: Електронна бібліотека юридичної літератури
<a href="http://www.lib.ua-ru.net">http://www.lib.ua-ru.net</a>	Студентська електронна бібліотека
<a href="http://forum.yurclub.ru/index.php?act=downloads">http://forum.yurclub.ru/index.php?act=downloads</a>	Юридична бібліотека ЮрКлубу
<a href="http://www.urist.in.ua/">http://www.urist.in.ua/</a>	Український юридичний форум
<a href="http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/knigi/">http://yurist-online.com/uslugi/yuristam/knigi/</a>	Книги та посібники з права України
<a href="http://www.allpravo.ru/">http://www.allpravo.ru/</a>	Все о праве
<a href="http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib">http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib</a>	Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
<a href="http://www.library.univ.kiev.ua">www.library.univ.kiev.ua</a>	Наукова бібліотека ім. М.Максимович
<a href="http://www.nbu.gov.ua/">http://www.nbu.gov.ua/</a>	Національна бібліотека України
<a href="http://www.nplu.kiev.ua/">http://www.nplu.kiev.ua/</a>	Національна Парламентська бібліотека України
<a href="http://www.ulf.com.ua/">http://www.ulf.com.ua/</a>	Українська правнича фундація
<a href="http://www.lawbook.by.ru/">http://www.lawbook.by.ru/</a>	Сайт «Бібліотека юриста»
<a href="http://www.eclg.gov.ua/">http://www.eclg.gov.ua/</a>	Центр європейського і порівняльного права
<a href="http://www.ulde.kiev.ua/news.php">http://www.ulde.kiev.ua/news.php</a>	Центр розвитку українського законодавства